

Õppekava

Koostatud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel

Kooskõlastatud lasteaia hoolekoguga märtsis 2020.

Kinnitatud: pedagoogilises nõukogus 24.08.2020.

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

1.1 Üldinfo

- 1.1. Aadress: Tartu 50412, Ilmatsalu 24a
- 1.2 Omandivorm: Tartu linna munitsipaalasutus
- 1.3 Rühmade arv: 8
- 1.4 Laste arv: 134

1.5 Missioon

Heas koostöös lastevanematega loome arengukeskkonna, mis soodustab aktiivse, loova ja elurõõmsa isiksuse kujunemist.

1.6 Visioon

Lasteaias on huvitav.

1.2 Rühmade liigid

- 1. Lasteaias on järgmised rühmad:
  - 1.1. sõimerühmad: 1,5 – 3 aastased lapsed;
  - 1.2. aiarühmad: 3 – 6 aastased lapsed;
  - 1.3. liitrühmad: 2 – 7 aastased lapsed;
  - 1.4. sobitusrühmad: 2-7 aastased lapsed.

1.3. Lasteaia eripära

1.3.1 **Tervist Edendavate Lasteaed (TEL)**, kuulub TELvõrgustikku alates detsember 2005. Lasteaias on moodustatud TEL meeskond, kelle eestvedamisel ja juhtimisel toimub tervist edendav tegevus. Meeskond koostab ja töötab tervist edendava lasteaia tegevuskava alusel.

1.3.2 **“Kiusamisest vaba lasteaed”** metoodika rakendamine kõigis rühmades – programmi kohaselt baseerub ennetustöö neljal põhiväärtusel, milleks on sallivus, hoolivus, julgus ja austus. "Kiusamisest vabaks!" lähtub põhimõttest, et me kõik ei saa olla omavahel parimad sõbrad, kuid me kõik saame olla üksteisele headeks kaaslasteks ja seda heaks kaaslaseks olemist on võimalik õppida ja õpetada. Programmi sümboliks on lillat värvi Sõber Karu, kelle abil õpitakse tunnustama ennast ja kaaslast, ennetama ja ka lahendama konfliktsituatsioone. Sõber Karu toetab ühtlasi laste sujuvat üleminekut lasteaiast kooli.

1.3.3. Laste isetegevus (praktiliste tööskuste omandamine).

Looduses – taimekasvatuse, hoolitsemise köögivilja- ja marja- asukate eest.

Lasteaia vanemad rühmad ehk kõik 5-7aastased lapsed õpivad tundma puidu omadusi, esmaseid disaini- ja puutööskusi **puutööringis**.

2. LASTEAIA ÕPPEKAVA KOOSTAMISE ALUSED

2.1 **Õppe-kasvatustegevuses lähtume Johannes Käisi pedagoogika põhimõtetest:** sotsio-konstrukttiivne õpikäsitus ehk lapsest lähtuv õpikäsitus, kodulooline üldõpetuslik õppeviis, õppimine läbi mängu, isetegevuse looduskeskkonnas tuginedes lapse huvile. Teeme koostööd Johannes Käisi Seltsiga osaledes Käisi pedagoogika õpiringis.

2.1.1 Lasteaed Meelespea õppekava on oma tüübilt kompleksõppekava ehk üldõpetuslik õppekava.

2.1.2 Üldõpetuse tuumaks on kodulooline vaatlusõpetus ehk kodulugu. Kodulooline temaatika on lähtekohaks kogu lapse mõtetegevuse ja väljenduse arendamisele. Mida koduloos käsitletakse, seda väljendatakse keeleliselt, kinnistatakse lugemispalade käsitlemisel, töötatakse läbi arvutamisel, kujutatakse mitmel viisil käe läbi, kasutatakse laulude ja luuletuste õppimisel ning elustatakse uuesti dramatiseeringutes ning mängudes. Sellise õppeviisiga antakse alus kogu õppele. Nii töötavad lapsed suurema huviga, arenevad kiiremini ja omandavad kergesti neile vajalikke teadmisi ja oskusi.

2.1.3 Üldõpetuslik töökorraldus võimaldab kasutada õppe- ja kasvatustöös erinevaid õpiviise. Üldõpetuse süsteemis tuleb silmas pidada n.ö. **risti- ja pikilõiget**. Esimene annab sisulise terviku teema käsitlusest, teine näitab üksikute valdkondade meetoodilist arendust.

2.2. **Üldõpetusliku õppe-kasvatustegevuse aluseks üldteemal põhinevad tegevuskavad.** Iga põhiteema algab kodulooga, soovitavalt vaatluse või õppekäiguga.

Tegevusliikide järjestamisel on arvestatud teemade sisu ja pedagoogilisi nõudeid päevakavale. Lähemas seoses kodulooga on mina ja keskkonna tegevused ning käelised tegevused. Planeeritakse koduloolised teemad, nendest tulenevalt lapsest lähtuvad eesmärgid ja alles siis tegevused, mille kaudu eesmärgid realiseeritakse.

2.3 **Lasteaed Meelespea õppekavale on iseloomulik spiraali põhimõte** st. lapse teadmiste ja oskuste arendes tullakse käsitletud õppematerjali juurde ehk teemade juurde tagasi ning käsitletakse neid mitmekülgsemalt või konkreetsele nähtusele keskendudes.

2.4 **Lasteaia õppekava ja rühma tegevuskavad on paindlikud** st õpetajad võivad muuta planeeritud teemasid, tegevusi, üritusi jne vastavalt laste huvidele ning vajadustele ja ühiskonnast tingitud muudatustele.

3. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI PÕHIMÕTTED

3.1. Lasteaed Meelespea väärtustab koostööd, loovust ja hoolivust suhetes laste, vanemate kolleegidega. (Tabel 1)

3.2 Õppimise käsitluse aluseks lasteaias Meelespea on **sotsio - konstruktiivne õppimisteooria ehk lapsest lähtuv õpetamine ja kasvatamine**, kus õppimise allikana nähakse lapse sisemist

aktiivsust, mis väljendub huvi tundmisena ümbritseva maailma vastu. Erinevate laste jaoks osutuvad parimaks õppimisel erinevate meetodite ja lähenemiste kasutamine. Tähelepanu pööratakse nii **õpetamisele kui õppimisele**, st olulised on nii **õpetamise protsess kui õpitulemus**.

3.3 Üheks olulisemaks põhimõtteks lasteaed Meelespeas on **üldõpetuse kasutamine**. **Üldõpetuse** (lõimingu) all mõistetakse õpetuse keskendumist lapse igapäevaste tegevuste, kogemuste ja huvide ümber. Õpetuse aluseks on **kodulooline vaatlusõpetus**.

Üldõpetuse eesmärgid saavutatakse siis kui kasutatakse **mitmekesiseid ja paindlikke** õppevorme. Eelistatavad on need, mis tagavad lapse vaimsuse ja suhtlemisaktiivsuse, töö rõõmu ja eneseteostuse. **Eelkooliiga on lapsele harjutamise periood**. Laps harjutab ühte asja seni, kui on selle omandanud.

Üldõpetuse olulisem joon **lõimimine** on tekkinud kasvatusteadlaste nõudest rajada õpetus lapsepsühholoogiale. **Lõimimine on valdkondade ja tegevusliikide ühendamise tervikuks**. Üldõpetuslik õppekorraldus aitab kaasa tegevusliikide lõimimisele.

Lõimitud õpe on lapsepärane, kuna teemade käsitlemine erinevate valdkondade kaudu tagab paremini selle, et laps omandab kõik teemaga seonduva, sest erinevates tegevustes sama teema käsitlemine aitab lastel edukamalt õppida, teadmisi süvendada ja kinnistada ning sellest lähtuvalt kogeda ka positiivseid emotsioone. Teiseks on valdkondade integreerimise juures positiivne see, et tekivad seosed juba olemasolevate ning uute mõistete vahel ning kuna lõimitud tegevustes on laps ise aktiivne, siis on talle juba ette loodud võimalus kaasa mõtlemiseks ja tegutsemiseks. Integreeritud tegevused aitavad lapsel näha tervikut ja sellega on tagatud lapse igakülgne areng.

3.4 Lasteaed Meelespea kasutab **kaasaegseid õppemeetodeid**, et arendada lastes oskuslikke ning vastutustundlikke tehnoloogia kasutajaid ja toetada lapse õppimisoskusi, loomingulisust ning arengut nii füüsilises- kui virtuaalses õpikeskkonnas.

3.5 Õppe-ja kasvatustegevused toimuvad ka **väljaspool lasteasutuse ruume** (sealhulgas lasteasutuse õuealal, looduses, muuseumides, teatrites, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes, asutustes, spordivõistlustel jne) ning virtuaalses õpikeskkonnas.

3.6 Lasteaias arvestatakse **lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaaliga**.

3.7 Lasteaias tegeletakse **lapse tervise hoidmise ja edendamise ning liikumisvajaduse rahuldamisega**.

3.8 Lasteaias **toetatakse lapse loovust ja omaalgatust**.

3.9 Lasteaias toimub **mängu kaudu õppimine**.

3.10 Lasteaias luuakse **lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustav keskkond**.

3.11 Lasteaias tagatakse lapsele **turvatumne ja eduelamusi**.

3.12 Lasteaed väärtustab nii **Eesti kui ka teiste kultuuride traditsioone.**

3.13 Lasteaed väärtustab **loodushoidu.**

4. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI EESMÄRGID

4. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgiks on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng **kodu ja lasteasutuse koostöös.**

4.1 Laps saab positiivse õppimise kogemuse ning kogeb rahulolu ja eduelamust lõpule viidud tegevustest ja saavutustest.

4.2 Lapsel kujuneb soov õppida, mida saadab huvi ja uudishimu, tegemistes on loov, algatusvõimeline ja paindlik.

4.3 Laps on aktiivne suhtleja eakaaslaste ja täiskasvanutega, suudab väljendada oma mõtteid, tundeid, arvamusi, teadmisi ja oskab kuulata ning arvestada teiste seisukohti, mõtteid.

4.4 Laps on avatud, koostöö- ja abivalmis, kogeb kokkukuuluvustunnet, sallivust ja hoolivust.

4.5 Laps on iseseisev, valikuvõimeline ja ennast usaldav, osaleb (vastavalt oma vanusele ja arengutasemele) tegevuste valimises ja otsuste vastuvõtmise protsessis.

4.6 Laps tunneb isiklikku vastutust oma tegude eest ja käitub vastutustundlikult, oskab lahendada probleeme, konflikte ja saavutab enesekontrolli.

4.7 Laps omandab eakohasel tasemel põhiteadmisi, oskusi ja vilumusi ning huvitub erinevatest valdkondadest.

4.8 Laps tuleb toime, vastavalt oma vanusele ja arengutasemele, igapäevaelu toimingute ja eneseteenindamisega.

5. RÜHMADE ÕPPE- JA KASVATUSPROTSESSI KORRALDUS

5.1 Lasteaia õppeaasta

5.1.1 Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 30.augustini

5.1.2 Aktiivne õppeperiood toimub 1. septembrist 31. maini. Suvekuudel toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulisel õuetegevustel.

5.2 Rühmad õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

5.2.1. Õppe-ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päeva rütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja kavandatud õppe- ja kasvatustegevused. Päevakavad kinnitab lasteaia direktor käskkirjaga õppeaasta algul.

5.2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi eesmärgid, temaatika, õppesisu ja –tegevused. Rühma õppe- ja kasvatustegevus on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.

5.2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi otsustab pedagoogiline nõukogu (õppeaastaks).

5.2.4. Rühma tegevuskava koostavad rühmaõpetajad ja esitavad selle kokkulepitud ajaks kooskõlastamiseks õppealajuhatajale.

5.2.5 Igapäevast õppe- ning kasvatustegevust registreeritakse infosüsteemis ELIIS (e-lasteaed), mis pakub lasteaedadele digitaalseid ning innovaatilisi lahendusi õppetöö mugavamaks korraldamiseks.

5.3. Rühma aasta tegevuskava koostamine ja struktuur

5.3.1 Rühma meeskond koostab iga õppeaasta alguseks õppealajuhataja poolt määratud tähtjaks rühma aasta tegevuskava.

- Rühma aasta tegevuskava tutvustatakse ja kooskõlastatakse lastevanematega sügisestel (septembri) lastevanemate koosolekutel.
- Rühma aasta tegevused on osa lasteaia aasta tegevuskavast.

5.3.2 Rühma iseloomustus

Iseloomustuses kajastub laste vanuseline ja sooline koosseis, laste huvid, individuaalsus, erinevad kultuuritraditsioonid, rühma kombed ja muu rühma jaoks oluline.

5.3.3 Õppeaasta õppe- ja kasvatusprotsessi eesmärgid ning põhimõtted

Üldised eesmärgid seostuvad teemade teadvustamisega nii õpetuslikus kui ka kasvatuslikus tähenduses ning õpetajate üldise lähenemisviisi kujundamisega tööks lastega. Eesmärgid lähtuvad lasteaia üldesmärkidest ning rühma eripärast. Õppeaasta eesmärgid ja põhimõtted kajastuvad õppeprotsessi planeerimisel ning temaatilise aastakava koostamisel.

5.3.4 Rühma temaatiline aastakava ja üritused

Temaatilises aastakavas tuuakse välja õppeaasta jooksul käsitletavat teemasid. Teemade valikul arvestatakse laste vanust ja laste, lastevanemate soove ning lähtutakse aastaegadest, rahvuslikest tähtpäevadest, ühiskonna ja keskkonna muutustest ning probleemidest jmt. Temaatiline aastakava aitab õpetajal rakendada koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava ja lasteaia õppekava, kooskõlastada õpet erinevates vanuseastmetes, arendada õpetajate vahelist koostööd, kaasata lapsevanemaid. Temaatiline aastakava kajastab planeeritud lasteaia ühisüritusi ja rühmaüritusi, õppekäike jms. Lastele ürituste (kaugemad õppekäigud, ekskursioonid, lastehommikud jne.) organiseerimisel lähtutakse käsitlusele tulevatel teemadel, laste vanusest ja lastevanemate soovidest ning lasteaia traditsioonilistest üritustest.

5.3.5 Lapse arengu analüüsimine

Õpetajad planeerivad lapse arengu analüüsi ja arenguveestluste läbiviimise ajalise jaotuse õppeaasta jooksul. Planeeritakse laste vaatlused ja vaatluslehtede täitmine, arengumappide täiendamine laste töödega, laste ja lastevanemate küsitlused, arenguveestlused lastevanematega ja analüüsist kokkuvõtete tegemised.

5.3.6 Koostöö lastevanematega

Õpetajad planeerivad õppeaasta jooksul läbiviidavad lastevanemate koosolekute ajad ja käsitletavat teemasid. Määratlevad koostöö põhimõtted ja eesmärgid antud õppeaastaks, lähtudes rühma vajadusest.

5.3.7 Õpperaha planeerimine

Õpetajad planeerivad vastavalt rühma laste vanusele, huvidele, vajadustele ning tegevuskavale õppe- ja mänguvahendite muretsemise prioriteetidid õppeaasta jooksul kuude lõikes.

5.3.8 Mängu põhimõtted

Õpetajad toovad esile oma rühma mängu põhimõtted ja õppeaasta mängu arendamise eesmärgid.

5.3.9 Õppetegevuste valdkonnakavad

Rühmaõpetajad koostavad valdkonnakavad kuude lõikes. Valdkondade kavades tuuakse välja eesmärgid ja olulisem õppesisu. Muusika ja liikumise valdkondade kavad koostatakse vastavate õpetajate poolt koostöös rühmade õpetajatega.

5.4 Liitühma töö korraldamise alused

5.4.1 Liitühmas on lapsed vanuses 2 -7 eluaastat.

5.4.2 Liitühmade mikrokliima on lapse arengut igati soodustav, lapsel on iga päev võimalus suhelda erinevas vanuses lastega ning suhtlemistasandite mitmekesisus mõjub igati soodsalt laste sotsiaalsele arengule.

5.4.3 Liitühmas on mõistetav, et abistamist vajavad enam nooremad lapsed, nii õpivad vanemad lapsed kannatlikkust, arusaamist, hoolivust.

5.4.4 Töö liitühmas toimub üldjuhul alarühmades, mille arv sõltub rühma vanuselisest koosseisust ja/või arenguvajadustest. Planeerimine ja tegevuste läbiviimine liitühmas on paindlik. Tuleb püüda kinni pidada sellest, et iga alarühmaga saaks nädala jooksul läbitud ettenähtud tegevuste liigid ning lapsed omandaksid eakohaseid oskusi ja teadmisi.

Teadmisi ja kogemusi antakse ja eesmäärke täidetakse kolmel erineval meetodil:

- Kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid igal vanusel on erinev ülesanne sisult ja raskusastmelt.
- Tegevus toimub üheaegselt, kuid nooremal ja vanemal alarühmal on see erinev.
- Tegevus toimub ainult ühe alarühmaga (teine alarühm mängib iseseisvalt või juhendab neid õpetaja abi).

5.4.5 Planeerides ülesannet või tegevust ühele alarühmale on soovitatav ära märkida millega tegeleb samal ajal teine alarühm. Ühistegevuste efektiivsuse tagamiseks on soovitatav:

- põhjalikult tunda lapse arengu iseärasusi erinevas vanuses
- hästi teada õppekava sisu erinevates vanustes
- tegevuste planeerimisel ja ettevalmistamisel panna lühidalt kirja põhipunktid, et oleks teada, kui kaua ja millises õppetegevuse osas töötada ühe või teise alarühmaga
- oskuslikult valida tegevuse teema, leides ühist erineva vanuseastme õppesisu, võib tegevuse üles ehitada nii, et ühele alarühmale on teema uus, teisele kinnistav ja kordav.
- Esitada kogu rühmale eri raskusastmega ülesandeid ja küsimusi, kusjuures vastuse annab teatava vanuserühma laps.
- Tegevuste organiseerimisel ja läbiviimisel ilmutada paindlikkust sõltuvalt temast ja ülesannetest.

5.5 Sobitusrühma töö korraldamise alused

5.5.1 Sobitusrühmas on lapsed vanuses 2-7 a.

5.5.2 Sobitusrühm on rühm, kus lisaks eakohase arenguga lastele on 1-3 erivajadustega last.

5.5.3 Erivajadusega laps võetakse sobitusrühma vastu nõustamiskomisjoni soovitusel ja vanemapoolse soovi avaldusel juhtkonnale

5.5.4 Erivajadustega laps on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurililisest taustast ning isikuomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu-ja õppevahendid, ruumid, õppe-ja kasvatusmeetodid) või rühma tegevuskavas.

5.5.5 Sobitusrühma töö eesmärk on tagada lapse võimete ja vajadusele kohane areng läbi arendava ja turvalise keskkonna. Sobitusrühm on väike ühiskonnamuudel, mis aitab kaasa sallivuse ja hoolivuse arendamisele, sotsialiseerumisele (väiksem laste arv, pedagoogide eripedagoogilised kompetentsid, koostöö erinevate sihtgruppidega). Sobitusrühmas tagatakse vajalik eriabi meetodiliste ja korralduslike meetmetega, spetsiifilise õppe-ja kasvatustööga ning vajadusel abivahendite kasutamisega.

5.5.6 Töökorraldus sobitusrühmas. Vajadusel koostatakse koostöös erispetsialistidega lapsele individuaalne arengukava. Lapse arengu vestlusel osaleb lapse meeskond (lapse vanemad, õpetajad, erispetsialistid, juhtkonna esindaja). Meeskonna eesmärk- aidata kaasa lapsele sobivate tingimuste loomisele.

5.6 Õppekäikude korraldamise alused

5.6.1 Õppekäik on õppetööd toetav tegevus, mis on kooskõlas lasteaia õppekavaga ja rühma tegevuskavaga.

5.6.2 Õppekäigud planeeritakse õppeaasta alguses ja fikseeritakse rühma tegevuskava temaatilises aastaplaanis, mis kooskõlastatakse rühma lapsevanematega.

5.6.3 Õppekäigu valmistavad ette õpetajad, kaasates lapsevanemaid ja lapsi, arvestades soovituslikke marsruute, laste vanust jms.

5.6.4 Õppekäik toimub õppetöö ajal soovituslikult ajavahemikus 9.00 – 12.00 (13.00), olenedes laste vanusest.

5.6.5 Õppekäigu korraldajad teavitavad lapsi enne õppekäigule minekut käitumisreeglitest ja liiklusohutus nõuetest, sh sõidutee ületamise reeglitest ja riskidest. Lasterühma saatjad vastutavad laste elu ja tervise eest. Õppekäigus osalejad (lapsed ja täiskasvanud) kannavad ohutusveste.

5.6.6 Õpetajad esitavad õppealajuhatajale vormikohase avalduse õppekäigule minekuks, lisades osalevate laste nimekirja. Vastutajad kinnitab direktor käskkirjaga.

5.6.7 Rühma õppekäigul peab lapsi saatvate lasteaia töötajate arv olema vastavuses laste arvuga.

5.7 Lasteaia õppeaasta temaatika, üritused ja huvitegevus

5.7.1 Lasteaia õppeaasta teema

Õppeaasta üldteema otsustab ja kinnitab pedagoogiline nõukogu. Teema toetab lasteaia üldeesmärkide elluviimist ning õppe- ja kasvatustegevuse integreeritust, arvestab laste huvisid ja ühiskonna mõjutusi.

5.7.2 Lasteaia ürituste plaan

Lasteaia ürituste plaani koostamisel lähtutakse lasteaia õppeaasta teemast, traditsioonidest, rahvuslikest tähtpäevadest. Lasteaia ürituste plaani tutvustatakse lapsevanematele koosolekul õppeaasta alguses ning lisatakse lasteaia aasta tegevuskavale (lisa 2).

5.7.3 Lasteaia muusika- ja liikumistegevused ning huvitegevus

Lasteaia muusika-, liikumistegevuste ajaline plaan (saali kasutamine) kooskõlastatakse iga õppeaasta alguses pedagoogilises nõukogus. Huvitegevustena võimaldame lastele täiendavalt tasuta muusika- ja liikumistegevusi. Spordiringid, sh pallimängud, iluvõimlemine, inglise keele õpe, teadusring jms toimuvad vastavalt lapsevanemate soovile ja on vanemale tasulised. 5-7a lapsed saavad osaleda uisutamise algõpetuses.

6. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU

6.1 Üldoskused

Õppe- ja kasvatustegevuste sisu on suunatud laste üldoskuste ja valdkondade oskuste arengu toetamisele. Üldoskused on lapse arengut iseloomustavad suutlikkused. Lapse areng võib individuaalselt suuresti varieeruda. Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides, kasutades erinevaid õppeviise sh digilahendusi.

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma: **mänguoskused, sotsiaalsed ja eneseregulatsiooni oskused, tunnetus- ja õpioskused.**

Üldoskuste kasutusviisid on järgmised:

- aitavad seada eesmärke,
- on õppe- ja kasvatustegevuste valiku aluseks,
- aitavad hinnata õpisisu eakohasust,
- toetavad lapse võimete mitmekülgselt arendamist,
- on lapse arengu hindamise abivahend.

6.1.2 Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu ja mängu elemente kasutatakse kõikides tegevustes. Mäng on lapse loomulik viis õppimiseks ja arenemiseks. **Laps saab mängu kaudu positiivse õppimise kogemuse.**

- **Mäng on tegevus**, mis vastab lapse füüsilistele ja psüühilistele vajadustele. Õppe- ja kasvatusprotsessi planeerimisel ja läbiviimisel kasutatakse erinevaid mänguliike: õppemängud, liikumismängud, rolli- ja loovmängud, laulumängud, lauamängud, ehitusmängud, liiva- ja veemängud jne. Mängus väljendab laps oma kogemusi, hangib uusi teadmisi ja oskusi. Mängus paistavad välja lapse huvid, kõik, mis on teda mõjutanud ja mille üle ta aru peab.
- **Mängides õpitakse** mõistma maailma, eri olukordi, kogetakse tõelisi ja sügavaid tundeid, õpitakse oma tunnetega hakkama saama ja suhtlema ümbritseva maailmaga. Mängul on kultuuri kandev jõud.
- **Mäng arendab** lapse mõtlemise mitmekülgsust, intellektuaalseid võimeid, reeglitest arusaamist, keskendumisvõimet, kujutlusvõimet, motoorikat; suurus-, tugevus-, ja ruumisuhteid, laiendab teadmisi ümbritsevast, iseseisvust, loovust jm Õpitakse tundma esemete omadusi neid mitmel erineval viisil kasutades jne

- **Mängu kestvus** sõltub lapse vanusest ja arengutasemest. Püsivust nõudvate mängude jaoks vajab laps piisavalt aega, mis võib ulatuda 15 – 45 minutini. Täiskasvanu juuresolek on lapse mängus oluline tähtsus. Õpetajast sõltub kas ja kuidas laps mängib, kuidas mängud arenevad. Õpetaja turvaline lähedalolek ja juhendamine julgustavad last maailma vallutama. Vajadusel tuleb mängu sekkuda peenetundeliselt, kuid liigset mängu juhendamist tuleb vältida.

Mängu juhendamine võib olla otsene või kaudne.

- *Otsese juhendamise* meetoditeks on suuline juhendamine, näidismäng või kaasamängimine. Näidismäng sobib hästi väikelaste juhendamiseks. Kaasamängimine on vajalik kui laste koosmäng ei hakka sujuma või puudub ettekujutus mängu kulust ja vahendite kasutamisest. Kaasamängimisel õpetaja näitab erinevaid rolle ja nende juurde kuuluvaid tegevusi.
- *Kaudse juhendamise* meetoditeks on aja, ruumi ja vahendite piisavuse tagamine, laste mängukeskkonna kujundamine ja mängurühmade moodustamine.

Mängu juhendamise ülesanded on: laiendada mängu temaatikat, rikastada ja süvendada mängu sisu, arendada lastevahelisi suhteid; innustada iseseisvalt mängima, hoolitseda mänguvõimaluste eest; näidata uute mänguvahendite ja materjalide kasutamise võimalusi; **tagada reeglipäraselt piisavalt mänguaega.**

Mängu analüüsimine annab väärtuslikku teavet lapse arengutasemest, sh kõnearengust, sotsiaalsete oskuste arengust ja vajadustest.

6.1.3 Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- **Suhted ja suhtlemine eakaaslastega**

Sotsiaalne mõistmine (tunnete ja mõtete mõistmine, teiste seisukohtade respektseerimine jms). Mängudes eakaaslastega omandatakse uusi sotsiaalseid oskusi ning suhtlemisreegleid. Oskus luua ja hoida suhteid eakaaslastega, suhtumised ja hoiakud omandab laps läbi kogemise ja eeskujuga. Positiivsete oskuste omandamisel on määrav lapse igapäevane emotsionaalne positiivne õhkkond. Pakkuda erinevaid võimalusi - tegutsemine üheskoos, paaris ja rühmas.

- **Õppimist soodustava psühho-sotsiaalse keskkonna loomine**

Positiivses psühho-sotsiaalses keskkonnas on rõhk koostööl, toimib avatud ja toetav suhtlemine; tähtsustatakse loovust; välditakse karistamist, kiusamist (selged reeglid); võimaldatakse poistele kui tüdrukutele võrdsed võimalused (valikuvõimalused, kaasamine otsustamisprotsessidesse). Lapse turvatunne ja edu kogemused loovad aluse edasiseks õpimotivatsiooniks.

- **Sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste õpetamine**

Sotsiaalseid oskuseid omandatakse paljus jälgimise ja jäljendamise teel, oluline õpetaja enda positiivne rollimudel. Oskuste õppimine toimub sihipärase harjutamise kaudu. Sotsiaalsete oskuste komponente on võimalik arendada kõigis tegevustes, tegemises ja üritustes jne. Õpetamisel on olulisel kohal modelleerimine so. oskuse tutvustamine, demonstreerimine, rollimängude kasutamine, arutelud jms.

Sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste arengut kirjeldatakse lähtuvalt alljärgnevatest tunnustest:

- teiste inimeste tajumine ja selle mõistmine (emotsioonid ja mõtted, empaatia);
- enda tajumine (emotsioonid, käitumine, nende adekvaatsus ja kontroll, enese teadvustamine);
- suhted (sõprussuhted, koostöö, prosotsiaalne käitumine);
- reeglitele allumine ja sotsiaalsete normide omaksvõtmine.

6.3 Tunnetus- ja õpioskused

- Õppimise all mõistetakse lapse suutlikkust hankida informatsiooni, omandada teadmisi, oskusi, avastada ja katsetada läbi oma kogemuse ja aktiivse tegutsemise.
- Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel. Õppimiseks vajab laps sensorset ehk meeleliselt rikast keskkonda, mis on parasjagu stimuleeriv, stressita, positiivne ja julgustav.
- Õppimisele aitavad kaasa lapse enda aktiivsus, tegusus, elamuslikkus ja mäng. Õppimine põhineb lapse vahetul kogemusel ja huvil.
- Tunnetustegevuse all mõistetakse lapse üldise vaimse tegevuse, keeleliste võimete ja kogemuste koostoimet. Keeleoskus on maailma mõistmise oskus.

7. ÕPI- JA KASVUKESKKOND

7.1. Õpi- ja kasvukeskkonnana mõistetakse last ümbritseva vaimse, sotsiaalse, füüsilise ning virtuaalse keskkonna kooslust, milles lapsed arenevad ja õpivad. Õpi- ja kasvukeskkond toetab lapse arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, tugevdades laste kaasatust ja aktiivset osalemist ühiskonnas. Õpi- ja kasvukeskkond kannab alushariduse alusväärtusi.

7.2. Pedagoog loob õppe- ja kasvukeskkonna koostöös laste, lasteasutuse meeskonna ja vanematega lähtudes lapse vajadustest, õppe- ja kasvatustegevustest ning mängu sisust.

7.3. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamise põhimõtted:

- 1) tavad ja ühised kokkulepped;
- 2) emotsionaalne turvalisus ja positiivsete tunnete kogemise võimaldamine;
- 3) ideede ja arvamuste paljususe väärtustamine ja tunnustamine
- 4) koostöö ja aktiivse osaluse toetamine;
- 5) heatahtlik ja avatud suhtumine erinevustesse;

7.4. Füüsilise keskkonna kujundamise põhimõtted:

- 1) turvaline;
- 2) avatud, nähtav;
- 3) valikuid sh üksiolekut võimaldav;
- 4) digilahendusi rakendav;
- 5) liikumisvõimalusi pakkuv;

7.5. Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad ka väljaspool lasteasutuse ruume (sealhulgas lasteasutuse õuealal, looduses, muuseumides, teatrites, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes, asutustes, spordivõistlustel jne) ning virtuaalses õpikeskkonnas.

8. VALDKONDADE KOKKUVÕTLIKUD SUUNITLUSED

8.1 Valdkond: MINA JA KESKKOND

Väikese lapse arengus on olulisel kohal tema ise ning tema lähim ümbrus. Laps õpib lähtuvalt temast endast ja ümbritsevast keskkonnast. Valdkond Mina ja keskkond toimib teematerviku

põhimõttel, mis võimaldab teemade, valdkondade ja eri tegevuste ulatuslikku integratsiooni rühmade tasandil lähtuvalt lapsest.

Valdkonna Mina ja keskkond sisuks on: sotsiaalne keskkond, looduskeskkond ja tehiskeskkond.

8.1.1 Sotsiaalne keskkond

1) **Mina ja perekond:** mina ise, perekond, sugulased, kodu ja lasteaed, kool.

Lapsel kujuneb ettekujutus oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas.

2) **Kodu ja kodumaa:** kodu, kodukoht, kodumaa.

3) **Mina ja kultuur:** eesti rahva kombed, teised rahvad Eestis ja mujal maailmas, üldnimelikud; väärtused ja tunnustatud käitumisreeglid, sallivus ja demokraatia jms.

Rahvuslikud pühad ja tähtpäevad on meie igapäevaelu üks osa.

4) **Mina ja tervis** (tervise väärtustamine, tervislike käitumisharjumuste kujundamine, keha tundmine, ohu ennetamine jne)

Terviseteemasid käsitletakse integreeritud teemanädalatena, toetavad temaatilised tervisepäevad ja üritused. Üle-lasteaialised, kui rühmasisesed terviseteemalised nädalad, tervisepäevad ja üritused planeeritakse õppeaasta alguses ning kooskõlastatakse pedagoogilises nõukogus ja tutvustatakse lapsevanematele õppeaasta alguses.

Tutvustame lapsevanematele ja lapsevanemate nõusolekul lastele CAP ehk Child Assault Prevention lastevastase vägivalla ennetamise programmi, mis on TEL tegevuskava üks osa. Koolitus on mõeldud eelkõige 6-12 aastastele lastele ja nende vanemad. CAP programmi peaesmärk on õpetada lapsi ennetama ohtlikke olukordi ja käituma ohvriks langemata. Läbi rollimängude ja arutelude õpib laps, kuidas ta ise suudaks ennast kaitsta nii kooli-, tänava- kui ka koduvägivalla eest ja millised on abi saamise võimalused. Kuna sageli tuleb tegeleda ja väärkohtlemise tagajärgedega, siis kuulub CAP programmi ka nõustamine. CAP programmi laste õpikoja **eesmärk:**

1. Ennetada laste ohvriks langemist nii kaasõpilaste poolt, võõraste inimeste poolt (tänaval) kui ka tuttavate täiskasvanute poolt (kodus, külas, huviringis jne);
2. Vähendada laste haavatavust sõnaliste, füüsiliste, emotsionaalsete ja seksuaalsete rünnakute puhul.
3. Nõustada väärkoheldud lapsi ja suunata nad abiallikate juurde.

Täiskasvanute õpikoja eesmärk on anda kooli/lasteaia personalile ja lastevanematele teavet, kuidas ära tunda väärkoheldud last ja teda aidata.

- Tervislike harjumuste ehk tervisliku eluviisi kujundamine toimub kogu koolieelsel perioodil. Lapse tervise kaitse tagatakse eelkõige õige ja eakohase päevakavaga, mis tagab virge – ja uneaja optimaalse vahekorra. Tagada tuleb lapse eluliselt vajalik tarve – küllaldane liikumine värskes õhus. Tervislik toit väikelapse toidulaual on tähtsamaid tegureid kasvava organismi hea tervise toetamisel. Oluline on lapse aru saamine tervise hoidmise vajalikkusest ja võimalustest.

- Terviseõpetuses lähtume **kolmest põhiprintsiibist:**

- lapse arengule ja tervisele positiivsete psühho-sotsiaalsete tingimuste loomine;
- tervislike harjumuste kujundamine;

- koostöö arendamine ja tugevdamine laste, lasteaia personali ja lastevanemate vahel tervislike harjumuste kujunemisel.
- Terviseõpetust saab edukalt integreerida lapse igapäevaelu tegevustega. Oluline on teadmiste ja oskuste andmine, et lapses kujuneksid tervislikud harjumused, millega loome eeldused toimetulekuks elus tervist kahjustamata.
- **Terviseõpetuses käsitletav temaatika on:**
  - ohud ruumides, õuealal, looduses ja tänaval;
  - käitumine õnnetuse korral, esmaabi lihtsamad algoskused, hädaabinumbri kasutamine;
  - minu keha tundmine (nähtavad ja mitted nähtavad kehaosad, seksuaalkasvatus); minu süda;
  - minu meeled (viis meelt) emotsioonid ja tunded ning nendega toimetulek;
  - silmade, kõrvade tervishoid,
  - minu keha puhtus, pisikud; naha, hammaste tervishoid;
  - tervislikud eluviisid – toitumine;
  - piisav liikumine, õues viibimine, tervisesport jms
  - aktiivne puhkus ja uni;
  - ebatervete eluviide kahjulikkus – ei tervist kahjustavatele harjumustele.

Mina ja tervis teemade üldeesmärgid:

Laps:

1. väärtustab tervena olemise vajalikkust;
2. suudab teha valikuid tervislike ja mittetervislike harjumuste vahel;
3. mõistab, et tervena olemine sõltub tervislikest valikutest;
4. õpib tundma iseennast ja oma keha;
5. õpib aru saama oma emotsioonidest ja nendega toime tulemisest;
6. teab, kuidas käituda ohu, õnnetuse ja abivajamise korral;
7. järgib isikliku hügieeni nõudeid, sh hammaste hoidmist ja hooldamist;
8. on rõõmus ja terve.

8.1.2 Looduskeskkond

1) **Mina ja loodus:** kodukoha loodus, elus- ja eluta loodus jne.

Loodus pakub igal aastaajal uskumatult palju avastamisrõõmu, selleks **tuleb minna lihtsalt õue**. Meie lasteaia õuealalt võib leida nii marja-aia kui ka iga rühma kohta ühe peenra, kus kasvatatakse lilli, maitsetaimi kui ka juurvilju. Samuti on meie õuealal puukeskus, kus saavad 5-7a. tüdrukud ja poisid kogenud meistri käe all tutvuda erinevate puuliikidega, tööpingiga ja selle varustusega, õppida vahendite kasutamist, korrastamist ja ohutustehnika võtteid, lüüa naelu erinevatesse puitmaterjalidesse, lihvida puidupindasid, kanda šabloone toorikule, õppida puitosade ühendamistehnikat, puidu lõikamist saega, akutrelliga töötamist. Puutöös toetatakse laste loovust ja disainimishuvi, joonise lugemise ja järgimise oskuse kujunemist. Puutöökoja töötamise põhimõte on kergemalt raskemale. Õuesõpe on õppimine ehedas keskkonnas vahetu kogemise, isetegemise ja kogetu teistele vahendamise.

2) **Mina ja elukeskkond:** muutused looduses, meie igapäevane ilmastik, aastaajad jne.

Aastaajaliste muutuste uurimisel-vaatlemisel, õppekäikude läbiviimisel jne **hõlmatakse kogu looduslik kompleks**. Loodusteamade käsitus toimub süsteemipärase aastaegade õpetamine kaudu, mis võimaldab tutvuda loodust iseloomustavate rütmiliste muutustega. Laps õpib märkama vastava aastaaja tüüpilisi tunnuseid ja sellega seotud inimese tegevuste muutumisi jne.

3) **Loodushoid:** inimese mõju loodusele, heaperemehelik käitumine.

Looduse ja keskkonna teemade kaudu kujundatakse ümbritsevasse keskkonda ja loodusesse säästvalt suhtuvat ja vastutustundlikku isiksust. Isiksust, kes oskab väärtustada ümbritsevat elu, iseennast ja teisi. Laps teab, et tema tegevus mõjutab looduskeskkonda ja vastupidi; mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ning tagajärgi keskkonnale.

8.1.3 Tehiskeskkond

1) **Tehnika ja transport:** erinevad ehitised, kodutehnika, virtuaalkeskkond jms.

Koduloolisuse printsiipi järgides toimub tutvumine erinevate ehitistega, mis ümbritseb igapäevast keskkonda. Erinevates inimeste ehitatud keskkondades tuleb erinevalt käituda: kauplus, teater, kool, spordihall jne. Ehitiste, masinate ja sõidukitega (ühissõidukid, eriotstarbelised masinad jms) tutvumisel tuleb jälgida **ohutusnõudeid ja turvavarustust** (kiivrid, helkurid, turvavööd jne). TV ja arvutid – mis on tõelisus ja virtuaalmaailm, väljamõeldised ning nende ohud.

2) **Liiklus ja turvalisus:** transpordivahendid sh jalgrattad jms, ohutu liiklemine, turvavarustus jms.

- Liiklusõpetus on eesmärgistatud, süsteemne ja integreeritud protsess, mille tulemusena laps omandab ohutuks liiklemiseks (jalakäijana) vajalikud teadmised, oskused ja harjumused ning tutvub erinevate sõidu- ja transpordivahenditega.
- Koolieelses eas toimub lapse ohutu käitumise põhitõdede omandamine **täiskasvanu (lapsevanema, õpetaja jt) eeskujul**. Täiskasvanute ülesandeks on harjumuste kujundamine, mis oleksid kogu elu jooksul lastele kasulikud. Lasteaia laps peab ennast tundma ohutult kodu ja lasteaia ümbruses - talle tuttavas keskkonnas. Samuti peab laps olema teadlik erinevatest liiklusvahenditest ja nende liikumise omapärast.
- Liiklusõpetus toimub jooksvalt kogu õppeaasta jooksul, õppekäigud lähiümbruses ja maanteel jm. Oluline on õpetada üksteist arvestavaid liiklejaid, kellel on – ohutu liiklemise harjumused, liikluskeskkonna tajus, teadmised ja oskused, mis toetavad ohutust erinevates liiklusolukordades.
- Liiklusõpetuses käsitletavat teemad on: sõidutee ületamine, ülekäigurada, valgusfoor, liiklusmärgid ja nende tähendused; liikluseeskiri; liiklusvahendite liigid, turvavarustuse kasutamise vajalikkus (helkur, kiiver, turvatool), jalgrattaga liiklemine, lasterühmaga liiklemine tänaval, ühissõidukis; liiklemine erinevates ilmastikuoludes.

Liiklusõpetuse üldesmärgid:

Laps:

- teab ja täidab ohutu liiklemise nõudeid, saab aru reeglite vajalikkusest;
- oskab liigelda oma lähiümbruses ohutusnõudeid täites;
- teab kuidas käituda õnnetuse korral;
- tunneb foori, kasutab ülekäigurada oskuslikult;
- suudab olla igapäevaselt tähelepanelik liikleja

3) **Mina ja töö:** erinevad ametid, tööriistad ja vahendid.

- Laps õpib tööd tehes ning lapse töö on seotud tema enda igapäevaeluga. Tööl on alati eesmärk ning see saavutatakse töövahendite oskusliku kasutamisega. Töö koolieelses eas on seotud mänguga:

- lapsed matkivad mängus täiskasvanu tööd
- praktilisse töösse lülitatakse mängu elemente
- mänguprotsess võib ise esile kutsuda vajaduse tööks.
- Vanusele sobivad tööülesanded arendavad lapse valmidust tööks ja tööharjumusi. Tööga toimetulek tugevdab eneseväarikustunnet. Oma töökogemuse kaudu õpib laps tööd hindama ja seeläbi ka teiste tehtud tööd. Lapse **tööd tuleb austada** ning mitte ise parandada.
- Lapse tutvumine tööga algab vaatlemisest ja kuulamisest ning täiskasvanu aitamisest. Järgneb juhendatud töötamine ja lõpuks iseseisev töötamine.
- Kui lastel tekib huvi mõne tööülesande vastu, tuleb leida võimalus selle soovi täitmiseks. Lasteaias toimub töö väikeste rühmade kaupa kui ka kogu rühmaga. Laste töötegemist ergutavad erinevad rekvisiidid (korrapidamisel põll, müts jne)

Töö koolieelses eas

- Lasteaiaruumides (olmetöö) korrapidamine (laua katmine, koristamine): suunatud puhtuse ja korra tagamiseks, lapsed abistavad täiskasvanuid. Korrapidajad ollakse korda mööda. See on vajalik kogu rühmale, hoolitsemine oma sõprade eest - areneb „meie“ tunnetus.
- Loodusnurgas – taimede eest hoolitsemine.
- Töö marja- ja köögiviljaaias, rühmaväljakul või looduses aitab mõista seoseid ja märgata muutusi looduses.
- Eneseteenindamine (pesemine, riietumine, söömine, töökoha ettevalmistamine jms).
- Tutvumine täiskasvanute tööde ja ametitega (lasteaias, lastevanemate töödega jms).
- Tutvumine erinevate töövahenditega, sh puidutöövahendid, nende kasutamise ja ohutusega .

Lapse töös on oluline:

- reaalsus, tegelik tegevus, eesmärgipärasus (tulemus);
- töövahendite õige kasutamine;
- täiskasvanu ja lapse koos tegutsemine;
- täiskasvanu eeskuju;
- eesmärgistatus ja kasutatav väärtus;
- tööülesannete lõpuni tegemine;
- jõukohasus;
- tööle positiivse hinnangu andmine

4) Säätlik tarbimine: jäätmed, tarbimine, säästev vahendite/materjalide kasutamine jms. Laps tutvub keskkonda hoidva ja säästva mõtlemisviisiga; suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ja säästvalt. Õpib kasutama materjale, vahendeid säästvalt, otstarbekalt ja hoiab ümbritsevat (mänguasju, esemeid jms). Tarbimisühiskonnast tulenev looduse reostamine – prügi!

8.2 Valdkond: KEEL JA KÕNE

Keelt ja kõnet arendatakse kõikides tegevustes (olmetoimingutes, õppekäikudel, vestlustes, vaatlustel, mängudes, kunsti-; liikumise-; muusika-; jne tegevustes). Igas tegevuses on kõnearenduslik osa. Laps omandab kõnet eelkõige täiskasvanut matkides, seega õpetaja kõne peab vastama kirjakeele normidele.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- **Hääldamine** areneb keele- ja huultemängude, silbi- ja häälikumängude, diktsiooni- ja välteharjutuste läbiviimistega. Lapsi ergutatakse harjutusi matkima, neis aktiivselt osalema.
- **Sõnavara** laiendamine toimub erinevate sõnamängude abil: tegevuste, nähtuste, esemete ja nende omaduste nimetamine, sõnade tähenduse täpsustamine sõnade moodustamine, liitmine ja tuletamine.
- **Jutustamise** arendamine toimub olu- ja saripiltide abil; sündmusest või vahetust praktilisest tegevusest jutustamisega. Esemete, olendite ja nähtuste kirjeldamine. Lavastusmängud. Ümberjutustused. Jutukeste täiendamised: lõpp, algus, pealkiri.
- **Lugema ja kirjutama** õppimine algab raamatuga tutvumisest ja lapsele ettelugemisest. Lapsel tekib ettekujutus tekstist, lausest ja sõnast. Järgneb sõnades häälikute eristamine ja nende järjekorra määramine. Sõnade võrdlemine häälikkoosseisu alusel ja häälikute võrdlemine kõlavuse alusel. Tähtede õppimine ja sõnade kokkulugemine. Loetud sõna kontrollimine tähenduse järgi. Kirjatehnilised harjutused erinevate vahenditega.

Kõne ja keele arendamise üldesmärgid:

Laps

- on igapäevasuhtluses aktiivne vestleja, küsimuste esitaja ja suudab olla kuulaja rollis;
- suudab sobivate sõnadega väljendada oma mõtteid, arvamusi, tundeid ja teadmisi;
- tunneb huvi raamatute ja lastekirjanduse vastu;
- kasutab kõnes õiget hääldust, grammatilisi vorme ja lauseehitust;
- saab aru kuulud eakohasest tekstist ja oskab seda ümber jutustada;
- omandab lugema-kirjutamise alusoskused.

8.3 Valdkond: MATEMAATIKA

- Laps alustab juba väiksenähtuste esemete **vaatlemist**. Ta tunnetab maailma kõikide meeltega. Ümbritsev maailm koosneb esemetest ja nähtustest. Laps õpib esemeid **kirjeldama**: algul õpetaja abiga, hiljem iseseisvalt ning järjest detailsemalt.
- Matemaatikast arusaamine tugineb reale käelistele, sõnalistele ja mõttelistele tegevustele, mille abil laps hakkab ruumis ja ajas orienteerumisel kasutama erinevaid oskussõnu.
- Matemaatika õppesisu koosneb järgmistest põhitegevusest: loendamine, järjestamine, rühmitamine, samaväärse hulga moodustamine, hulga püsimine, mõõtmine, terviku ja osa võrdlemine ning modelleerimine.

Matemaatika üldesmärgid:

Laps

- huvitub ümbritseva maailma nähtuste vaatlemisest ja kirjeldamisest;
- suudab keskenduda, kuulata, mõelda ja oma mõtteid eakohasel viisil esitada;
- suudab orienteeruda ümbritsevas ajas ja ruumis;
- suudab esemeid ja kujundeid uurimise ja vaatlemise teel võrrelda ja kirjeldada kasutades vastavat sõnavara;
- oskab järjestada, rühmitada esemeid ja nähtusi suurus-, asendi ja ajatunnuste järgi;
- kasutab arvude võrdlemisel, järjestamisel ning tehete kirjeldamisel vastavat sõnavara;
- tunneb põhilisi pikkuse, massi ja mahu mõõtühikuid ning rahaühikuid.

8.4 Valdkond: KUNST

- Kunstitegevustes (joonistamine, maalimine, voolimine, meisterdamine, kleepimistöö) saab laps oma mõtteid ja tundeid loovalt väljendada. Kogu kujutav tegevus on ühendatud mänguga. Tähtis on lapse kogemus, tema elamus, tema eriline maailma nägemine, tema rõõm ja rahulolu. Kunstiline tulemus on teisejärguline.
- Kunstiline loovus on olemuslikult seotud vabaduse mõiste ning loomuliku eneseväljendusega. Lapsel on kunstitegevuses vabadus valida ise kunstivahendeid/materjale/värve.
- Lapse värvimaailm on eriline ja suhtumine värvidesse on tingitud emotsioonidest. Värvetutvustatakse lapsele lihtsate esemete, looduse ja praktilise tegevuse kaudu.
- Kunstitegevuste kaudu areneb laps: vaatlusoskus; kehataju ja ruumiline mõtlemine; vormi- ja värvitaju; erinevate materjalide tundmine ja tajumine; töövahendite tundmine ja käsitlemisoskus; materjalide säästliku kasutamise oskus; valikute tegemise oskus.

Kunsti üldesmärgid:

Laps:

- saab kunstilisi elamusi ja esteetilist naudingut;
- tutvub eesti ja maailma kunstipärandiga;
- väljendab ennast kunstitegevustes loovalt ja isikupäraselt;
- tunneb huvi erinevate kunstitegevuste vastu;
- tunneb rõõmu kunstist;
- oskab vaadelda;
- kasutab erinevaid materjale ja töövahendeid;
- suudab teha valikuid.

8.5 Valdkond: MUUSIKA

7.5.1 Muusikalised tegevused aitavad mitmekülgset rikastada laste positiivseid emotsioone, arendavad fantaasiat ja loovust. Muusikategevustes tunneb laps rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest. Lapsi julgustatakse kasutama oma kujutlusvõimet, loominguliselt väljendama oma mõtteid ja tundeid ning vestlema muusikast. Muusikalised tegevused toetavad, mitmekesisustavad ja kinnistavad teisi lapse poolt omandatavaid tegevusi ja teadmisi.

7.5.2 Valdkonna muusika õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- laps tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- laps suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- laps soovib ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- laps julgeb musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

7.5.3 Valdkonna muusika sisu:

- Laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;

- pillimäng.

7.5.4 Valdonna muusika õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaline tegevus;
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalisi-loomingulisi võimeid.
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele.
- arvestatakse muusikapalade valikul lapse huve ning ea- ja jõukohasust.

Muusikaõpetuse üheks olulisemaks ülesandeks on positiivne hoiak muusikaliste tegevuste suhtes, et kindlustada lapse individuaalsete võimete areng.

- Läbi mängulise tegevuse arenevad lapsel eakohased sotsiaalsed oskused
- Laps omandab eakohase sotsiaalse käitumise läbi muusikaliste laulumängude ja rollimängude
- Laps oskab loovalt mõelda ja kasutada seda muusikas
- Lapsel kujuneb kuulamisoskus
- Laps laulab ilmekalt ja selge diktsiooniga
- Lapsel areneb rütmitaju ja koordineerimine

8.6 Valdkond: LIIKUMINE

- Liikumine on lapse tegevuste ja mängude loomulik osa. Liikumisõpetuses saab laps kogeda liikumise rõõmu. Regulaarne eesmärgistatud harjutamine baasmotoorikal põhinevate kehaliste harjutustega võimaldab täiustada omandatud ning kujundada uusi liigutusoskusi.
- Lapse kehalise arengu tagavad harjutuste mängulisus ja mitmekesisus; lapse huvi ja aktiivsus; lapse positiivne kogemus; pidev kordamine, täiustamine erinevate vahendite, võtete ja meetoditega; harjutuste järkjärguline keerulisemaks muutmine.

Liikumise üldeesmärgid:

Laps:

- suudab end pingutada sihipäraseks tegevuseks;
- suudab tegutseda aktiivselt ja loovalt kehaliste harjutustega;
- osaleb sportlikes mängudes, on kujunenud ausa mängu põhimõtted;
- kogeb erinevaid tundeid ja emotsioone: liikumise rõõm, võitmine, kaotamine jm;
- oskab eakohaseid kehalisi põhiliikumisi;
- on mitmekülgsete kehaliste võimetega: osavus, kiirus, vastupidavus;
- on huvitatud igapäevasest aktiivsest liikumisest ja spordist;
- tunneb huvi sportlike tulemuste ja edusammude vastu;
- kasutab elementaarseid hügieeni- ja ohutusnõudeid;
- on hea füüsilise tervise ja rühiga.

9. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lapse arengu toetamine on jagatud vastutus!

9.1 Lapsevanemad ja pedagoogid soovivad võimalikult hästi last tunda õppida, et soodustada lapse arengut.

9.2 Lapse arengut on võimalik jälgida ja vaadelda ning analüüsida.

- Vaatlusandmestik peab olema kasutatav ja mõistetav nii pedagoogidele kui ka lapsevanemale.
- Erinevate inimeste vaatluseid ja tähelepanekuid on kasulik ning vajalik omavahel võrrelda.

9.3 Lapse arengu jälgimise ja analüüsimise **üldeesmärk on koguda informatsiooni**, mida saab:

- jagada teiste pedagoogide ja tugispetsialistidega;
- jagada vanematega;
- jagada lapsega (edusammud arengus);
- kasutada tegevuste planeerimisel ja õppekava arendamisel;
- arvestada lapse individuaalsel arendamisel.

9.4 Oluline on tähele panna iga lapse eripära, tema tugevaid ja veel arendamist vajavaid külgi. Last hästi tundes ja teades on kõigil osapooltel võimalik tema arengule rohkem kaasa aidata.

9.5 **Lapse arengu jälgimise ülestähendamine.**

- Pedagoogid planeerivad iga õppeaasta algul lapse arengu analüüsimise.
- Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp.
- Arengumapi koostamise eesmärk on koguda lapse töötulemuste näidiseid, mis annavad ülevaate lapse saavutustest ja arengust pikema perioodi jooksul.
- Arengumapis lapse arengu vaatluslehel fikseeritakse (õppeaasta lõpus) kirjalikult lapse arengukirjeldus.
- Arengumapid on individuaalse vestluse aluseks lapsevanemaga.

9.6 **Täiskasvanute poolt koostatud arengumapp lähtub lapsest** ja sisaldab :

- tähelepanekuid lapse tegevuse kohta (vaatlused, küsitlused jm);
- lapse mängu kirjeldusi, rollide jm taolise ülevaateid;
- valikut laste loomingust (käelistest töödest),
- lapse kommenteeritud vabajoonistused;
- Lasteaed Meelespea töölehti (õpetaja valikul): „Mina“, „Minu pere“, „Mina ja sõbrad“, „Mina suurena“.
- lapse huvitavaid ütlemissi, arvamusi ja sõnalist loomingut;
- lastevanemate küsitlusi lapse kohta (küsitluslehed);
- rühmaõpetajate täidetud lapse arengu vaatluslehed;
- liikumisõpetaja täidetud arengu vaatluslehed;
- muusikaõpetaja täidetud arengu vaatluslehed;
- kokkuvõtte logopeedilt kõneravitööst.

9.7 Lapse arengu analüüsimisel tuleb **lähtuda lapse enda individuaalsest arengust** ja lapse arengu eeldatavatest tulemustest.

9.8 Lapse arengu analüüsimiseks kasutatakse õpetajate valikul ühte kahest väljatöötatud variandist: 1) **lapse arengu vaatluslehti**, mis on koostatud vanuste kaupa. Samade vaatluslehtede kasutamine kahel korral õppeaasta jooksul. 2) **lapse arengut kirjeldav kokkuvõtte**, milles on esindatud lapse areng kõikides valdkondades. Antud vormi täitmine toimub jooksvalt kogu õppeaasta jooksul.

9.9. Kehalise arengu hindamise viivad läbi liikumisõpetaja ja rühmaõpetajad. Füüsilise arengu näitajaid analüüsib liikumisõpetaja ja mootorika arengut hindavad rühmaõpetajad.

Tänu laste arengu hindamisele saavad pedagoogid teada lapse arenguvaldkonnad, mis vajavad enam tähelepanu ning arvestada nendega edasistel tegevuste planeerimisel.

9.10 Lapse arengu analüüsimise põhimõtteid tutvustatakse lapsevanematele. Lapsevanemal on alati võimalus tutvuda oma lapse arengumapiga.

9.11 Lapsevanem saab avaldada arvamust lapse arengumapi kohta suuliselt või kirjalikult.

9.12 Arengumapp käib lapsega kaasas kogu koolieelse perioodi.

9.13 Lasteaiast lahkudes saab laps oma arengumapi kaasa.

9.14 Probleemide tekkimisel võib lapsevanem pöörduda pedagoogide, õppealajuhataja või direktori poole.

10. LAPSE ARENGUVESTLUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED

10.1 Lapse arenguestlus on usalduslik õpetaja(te) ning lapsevanema(te) ning vajadusel ka tugispetsialistide vaheline **arutelu**

- lapse senisest arengust ja
- lapse edaspidiseks arenguks soodsate tingimuste loomisest.

10.2 **Arenguestluse käigus** saab:

- ühtlustada hinnangut lapse senisele arengule,
- otsida koostöövõimalusi lasteaia ja kodu vahel lapse arendamiseks,
- rääkida lapsevanem ja õpetaja oma ootustest,
- jagada teavet lapse edaspidiseks arendamiseks ja õpetamiseks
- vajadusel sõnastatakse koos eesmärgid, mis on seotud lapse arengu eeldatavate tulemustega ning loetelu tegevustest, mis toetavad eesmärkide täitmist.

10.3 **Õpetajate ettevalmistus** arenguestluseks:

- Informatsiooni kogumine lapse arengust (lapse arengumapp),
- Ajaplaani koostamine (ühe lapsevanemaga vestluse aeg kuni üks tund),
- Lapsevanemaga vestluseks küsimustiku koostamine (küsimustiku koostamisel lähtuda vestluse eesmärkidest ja need vormistatakse kirjalikult)
- Vajadusel koostatakse lapsevanemale vestluseks ettevalmistumisleht (sarnane õpetaja vestlusküsimustikuga)
- Lapsevanemate vestlusele kutsumine: suuliselt või kirjalikult (ja ettevalmistusleht) vähemalt 2 nädalat varem aja kokkuleppimisega.

10.4 **Arenguestluse läbiviimine**

11.4.1 Vestluse sissejuhatavas osas tuleb pöörata tähelepanu vestluse läbiviimise õhkkonnale, kasutada lapse ja lapsevanema eesnime, olla tähelepanelik vanemate valmisoleku suhtes alustada vestlus, väljendada ennast arusaadavalt jne.

11.4.2 Vestluse põhiosa koosneb küsimuste esitamisest (ettevalmistuslehel) tagasiside andmisest ning lastevanemate küsimustele vastamisest.

- Lapsevanemale antav tagasiside algab ja lõpeb positiivselt, on heatahtlik, aus ja siiras. Probleemide esitamine on konkreetne ja kiire ning toetub faktidele, mitte hinnangutele.

- Lapsevanemalt küsitakse temapoolseid sobivaid lahendusi ja pakutakse omapoolseid võimalusi.

10.5 Arenguvestlus võib toimuda järgmise kava alusel:

- Alusta vestlust lihtsamates küsimustest.
- Kasuta vestluses lapse ja lapsevanema eesnime.
- Andke lapsevanemale teada, millele arenguvestlus keskendub.
- Tunnustage lapse püüdlusi.
- Küsige üle kas räägitu on arusaadav.
- Kirjeldage lapse käitumist, ärge andke hinnanguid.
- Küsige selgitusi ja põhjendusi.
- Rääkige lapsevanemale vajadusel lasteaias eesmärkidest, ja muudatustest, mis on seotud tema lapse või rühmaga.
- Saavutage kokkulepe.

10.6 Kõige edukamaks loetakse arenguvestlust, mille käigus lapsevanem räägib 90% ja õpetaja 10%. Vestlus lõppeb kirjaliku lühikokkuvõtte tegemisega ja allkirjastamisega lapse arengu vaatluslehel. Arenguvestlusest peab jääma positiivne kogemus.

10.7 Arenguvestluse läbiviimisel saadud info on konfidentsiaalne.

10.8 Kui laps tuleb teisest lasteaiast või kodust, siis viiakse arenguvestlus läbi kuue kuu möödudes.

10.9 Arenguvestlus toimub vähemalt üks kord õppeaasta jooksul ja arenguperioodiks on reeglina üks aasta.

11. LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL

Viide innove väljatöötatud eeldatavate tulemuste materjalini: https://oppekava.innove.ee/wp-content/uploads/2015/07/Oppevaldkonnad_Alusharidus.pdf

12. KOOLIVALMIDUSE MÄÄRATLEMISE PÕHIMÕTTED

12.1 Lapse valmisolek õpingute alustamiseks kujuneb samm-sammult kogu koolieelse elu jooksul. Valmisoleku kujunemist mõjutavad nii sünnipäraseid eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond, milles laps elab ja areneb.

12.2 Koolivalmidus **on valmisolek minna üle mänguliselt põhitegevuselt õpitegevusele.**

12.3 Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgitakse pedagoogide ja tugispetsialistide poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelsel perioodil.

12.4 Lapse keele ja kõne arengu hindamise meetodid ja võtted määratleb logopeed koostöös pedagoogidega ja lastevanematega ning koolivalmiduse hindamise meetodid ja võtted otsustab pedagoogiline nõukogu.

12.5 Kõik saadud tulemused lisatakse lapse arengumappi ja antakse tagasisidet arenguvestlustel lapsevanemale.

12.6 Lapsevanemat nõustatakse koolipikenduse küsimuses ja koolipikendust saavatele lastele töötatakse välja individuaalne arenduskava. Vajadusel kasutatakse erispetsialistide abi.

12.7 Lasteaia õppekava läbinule väljastab lasteaed koolivalmiduskaardi, kus on lähtunud koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, lapse arengu tulemusi üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed.

13. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

13.1 Arenguliste erivajadustega ja andekad lapsed

Laps kelle võimed, tervislik seisund või muud omadused (sh keha-, kõne, meele- või kognitiivne puue, emotsionaalsed ja käitumisraskused, üld- või eriandekus) erinevad sedavõrd, et tavapärase õpikeskkond ja õppe- ja kasvatusprotsess ei toeta tema võimete arengut piisavalt on arenguliste erivajadustega või andekas laps. Lapse varane erivajaduste või andekuse määramine ning vastava arendustegevuse alustamine annavad parema võimaluse arenguks ja õppimiseks.

13.1.2 Sügisperioodil (september-oktoober) selgitatakse välja arenguliste erivajadustega ja andekad lapsed, jälgides kõiki arengulisi valdkondi:

- Kommunikatiivsed oskused: suuline kõne, kõne mõistmine, hääliku ja foneemitaju, lugemine, ette loetud teksti mõistmine jne.
- Kognitiivsed oskused: vaatlus- ja kuulamisoskus, silma ja käe koostöö, teabe mõtestamine.
- Sotsiaalsed oskused: suhtlemine eakaaslastega ja täiskasvanutega, käitumine jne.
- Motoorika: üld- ja peenmotoorika.
- Eneseteenindus: riietumine, oma asjade korrashoidmine jne.
- Üldtervislik seisund.

13.1.3 Koostatakse plaanid arenguliste erivajaduste rahuldamiseks.

- Vajadusel koostatakse individuaalne arenduskava (edaspidi IAK), neis valdkondades, milles laps vajab abi ja individuaalset arendamist;
- IAK koostamisel ja elluviimisel osaleb kogu lapse arengut toetav meeskond – rühmaõpetajad, logopeed, eripedagoog, liikumis- muusikaõpetaja, juhtkonna esindaja;
- plaanid seostatakse lapse arengu analüüsiga;
- meeskonna partneriks on lapsevanemad, kes annavad oma panuse nii IAK koostamisel kui elluviimisel;
- erivajadustega lapse arendusplaani koostab eripedagoog.
- kommunikatiivsete erivajadustega lapse arendusplaani koostab logopeed.

13.1.4 Õppeaasta jooksul täiendatakse ja parandatakse vastavalt vajadusele arendusplaane.

13.1.4.1 Muutused lapse arengus fikseeritakse tugispetsialisti dokumentatsioonis (lapse kõnekaart) ja lapse arengumapis.

13.1.4.2 Vajadusel konsulteeritakse eriarstide ja spetsialistidega.

13.1.5 Erivajadusega lapse arengu toetamisel tegutsetakse ühtse meeskonnana..

- Lapsevanem jagab oma kogemusi lapse tegutsemise, käitumise ja suhtlemise iseärasustest kodus ning kõik lapsega tegelevad spetsialistid nõustavad vajadusel vanemaid ja pereliikmeid.
- Liikumis-, muusika- õpetaja konsulteerivad vajadusel rühmaõpetaja, logopeedi, eripedagoogi või lapsevanemaga esile kerkinud probleemist.
- Logopeed ja eripedagoog jälgivad erivajadusega lapse arengut rühmas ja soovivad uusi arendamise võtteid ja vahendeid.

13.1.6 Õppeaasta lõpus teevad rühmaõpetajad kokkuvõtte lapse arengust õppeaasta jooksul. Logopeed ja eripedagoog lisavad kõnearenduses osalenud laste arengumappi kirjaliku kokkuvõtte lapse arengust.

- Soovitatakse lapsevanematele suveperioodiks erinevaid kõnearendusmänge ja võimalusi.
- Vajadusel nõustatakse lapsevanemaid kooli minevale lapsele sobiva õppevormi valikul.

13.2 Erivajadusega lapse toetamise tugisüsteem lasteasutuses

13.2.1 Rühmaõpetajad

- Märkavad lapse probleemi, analüüsivad last, peavad lapse kohta vaatluspäevikut, kuhu fikseerivad kirjalikult lapse positiivsed ja negatiivsed situatsioonid, konfliktid, lahendused jm olulise.
- Rühmameeskond analüüsib, arutleb lapse arengu analüüsi tulemusi ja situatsioone, toimunud lahendusi, toetamise võimalusi jm olulist.
- Pöörduvad lapsevanema poole, teavitavad probleemist, selgitavad koduse olukorra, kaasavad lapsevanema koostööle lapse toetamiseks jne. Soovitavad lapsevanemale logopeedi ja/või eripedagoogi konsultatsiooni.
- Arutavad probleemi tugispetsialistiga ja otsivad koos lahendusi.
- Teavitavad direktori asetäitjat õppealal ja direktorit antud lapse olukorrast.
- Teavitavad ja konsulteerivad teiste õpetajatega, kes veel lapsega tegelevad.
- Teavitavad vajadusel rühma lapsevanemaid (jälgides isikuandmete mitteavalikustamist) rühma probleemidest ja töökorraldusest.
- Vestlevad rühma lastega, kujundades erivajadusega kaaslasesse positiivset hoiakut.
- Suhtuvad erivajadusega lapsesse mõistvalt, väldivad negatiivseid hoiakuid.
- Kujundavad või loovad lapse(laste) turvalise keskkonna.
- Vajadusel koostavad lapsele iseloomustuse esitamiseks erispetsialistile, nõustamiskomisjonile.
- Osalevad IAK koostamisel ja elluviimisel.

13.2.2 Logopeed ja eripedagoog

- Uurib lapse kõne ja tunnetuslike protsesside arengutaset.
- Tegeleb lapsega vajadusel individuaalselt.
- Nõustab rühmaõpetajaid.
- Osaleb rühma aruteludes ja vestlusingides, vajadusel ka arenguvestlustel.
- Nõustab lapsevanemaid.
- Teeb ettepanekuid eriarstide konsultatsioonidele suunamiseks ning vormistab vajalikud väljavõtted ja iseloomustused.

- Annab teavet juhtkonnale.

13.2.3 Õppealajuhataja

- Tutvub lapsega, teeb oma tähelepanekud rühma töökorraldusest jne.
- Nõustab rühma meeskonda pakkudes erinevaid lahendusi jms.
- Organiseerib õpetajatele vestlusringe, koolitusi toetamaks õpetajate toimetulekut.
- Teeb koostööd tugispetsialistidega, osaleb IAK koostamisel.
- Vajadusel vestleb lapsevanemaga.
- Konsulteerib vajadusel kompetentsi- ja nõustamiskeskuse spetsialistidega.
- Informeerib direktorit, teeb ettepanekuid.

13.2.4 Direktor

- Osaleb aruteludes, vestlusringides
- Võimaldab koolitusi.
- Vajadusel muudab töökorraldust; tagab tugiisiku olemasolu jms lähtuvalt seadusandlusest.
- Võimalusel muudab rühma liiki ja vähendab laste arvu rühmas.
- Leiab võimalusi vajaliku materiaalse baasi jaoks.
- Suunab lapsevanema nõustamiskomisjoni.

14. MUUKEELNE LAPS LASTEAIAS

14.1 **Organisatsioonilised meetmed:** lapsevanema esmane teavitus – kui muukeelse lapse vanem tuleb lasteaeda lapsele kohta taotlema, siis teavitab lasteaia direktor muuhulgas ka sellest, et meie lasteaia õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles ning vestleb lapsevanemaga tekkida võivatest probleemidest (suhtlemine eakaaslastega, pikem ja keerulisem kohanemisaeg, probleemid koolivalmidusega jne.) Vajalik, et lapsevanem oleks teavitatud ja kindel oma soovis paigutada laps eestikeelsesesse keskkonda ning teadlik lasteaia töökorraldusest vältimaks edaspidiseid arusaamatusi.

14.2 **Rühmaõpetaja** toetab lapse keelelist arengut, et laps mõistaks kõike rühmas toimuvat ja osaleks selles. Rühma töötajaskond - teevad kõik, et last aktiveerida keelelises suhtlemisel. Lapsel võimaldatakse oma keele ja kultuuri tutvustamist.

14.3 **Laste omavahelist suhtlemist** tuleb teadlikult suunata nii, et oleks välistatud pidev muukeelsete laste omakeelne suhtlemine ning muukeelsel lapsel kui tema rühmakaaslastel tekiks vajadus suhelda omavahel eesti keeles võimalikult intensiivselt.

14.4 **Logopeedi ja eripedagoogi roll:** logopeed nõustab lapsevanemaid nende lapse kõne arengut ja edasist arendamist vajavates küsimustes. Konsulteerib rühmaõpetajaid tekkivate keeleprobleemide ja keele omandamise spetsiifikaga seoses. Vajadusel koostatakse lapsele keele ja kõne valdkonnas individuaalne arengukava (IAK).

14.5 **Keeleõppe organiseerimine** - vastavalt vajadusele ja võimalustele pakub lasteaed lapsele kas individuaalset või grupilist keeleõpet toetamaks eesti keele kiiremat omandamist. Muust keelekeskkonnast lastele võimaldatakse eesti keele õpetamine kaks korda nädalas grupitöö keeleõppetegevusena.

14.6 Keeleõpetuse põhimõtted:

mängulisus, köitvus ja vaheldusrikkus; lihtsamalt keerulisemale ja kordamine.

14.7 Lapsele selgitatakse eesti keele kui kodumaa keele omandamise tähtsust igapäevaelu situatsioonide kaudu. Teist keelt õppides saab laps toetuda sellele, mida ta emakeeles juba valdab.

14.8 Oluline on kaasata ka lapsevanemaid ning süvendada nende huvi keeleõpingute vastu.

14.9 **Eesti keele õpetamise üldesmärgid:**

Laps

- tunneb huvi eesti keele vastu;
- soovib end väljendada eesti keeles;
- kasutab elementaarset sõnavara igapäevases elus, suhtleb eakaaslastega eesti keeles;
- teab Eesti Vabariigi sümboolikat, kohanimesid, rahvuslikke tavasid jmt

15. INDIVIDUAALSE ARENDUSKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

15.1 Individuaalne arenduskava (edaspidi IAK) on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks lapse arengulisi erivajadusi arvestava **õppe individuaalsed eesmärgid** ja eriabi teenused, mis on vajalikud õppe-eesmärkide saavutamiseks. Individuaalõppekava koostatakse arenguvaldkondade kaupa:

- 1) Motoorika
- 2) Kognitiivsed oskused
- 3) Kommunikatiivsed oskused
- 4) Sotsiaalsed pädevused
- 5) Eneseteenindus

15.2 IAK koostatakse konkreetsele lapsele neis valdkondades, mille arengutase erineb eeldatavast eakohasest arengust. Tegevusvaldkonnad koosnevad väiksematest osa valdkondadest. Iga tegevusvaldkonna oskuste arendamine eeldab tihedat seost teiste valdkondadega.

15.3 IAK koostatakse pärast lapse arengu mitmekülgset jälgimist ja lähima arengu tsooni määramist: selle koostamisel osalevad kõik lapsega tegelevad erialaspetsialistid ja vanemad. Individuaalse arenduskava koostamise põhimõtted kinnitab lasteaia pedagoogikanõukogu. Konkreetse individuaalse arenduskava koostavad ja selle rakendamise eest vastutavad rühmaõpetajad, logopeed, eripedagoog ja aineõpetajad koostöös lapsevanemaga.

15.4 Individuaalõppekava kaitseb lapse huvisid ja arvestab tema arengutaset ning erivajadusi. Iga arenguvaldkond esitatakse konkreetsetelt lapsest lähtuvate õppe eesmärkidest, millest juhinduvad nii lapsevanemad kui lasteaia pedagoogid.

15.5 Individuaalse arenduskava rakendamisel **on neli etappi:**

- 1) Lapse arengutaseme esialgne arengu analüüsimine. Konsulterimine vajadusel erispetsialistidega (psühholoog, perearst, eriarstid).
- 2) Lühi- ja pikaajaliste eesmärkide püstamine lapse arendamiseks. Individuaalse arenduskava koostamine konkreetseks perioodiks.
- 3) Õpetamine ja arendamine ning oluliste muutuste fikseerimine lapse arengumapis.
- 4) Hinnangu andmine lapse saavutustele ja sellele vastavalt individuaalse arenduskava korrigeerimine.

15.6 IAK rakendamisel **peavad osalema kolm osapoolt**: laps, IAK meeskond ja lapsevanemad. Lapsevanema keeldumisel ja huvi puudumisel jääb lapse arengu toetamise eesmärgiga koostatud IAK osaliselt täidetuks. Rühmaõpetajad jätkavad lapse toetamiseks esile toodud valdkondadega individuaalset tööd.

15.7 Hinnangu andmise aluseks on individuaalse arenduskava tulemuste analüüs. Sõltuvalt sellest kas eesmärkides püstitud on omandatud täielikult, pole omandatud või on omandatud osaliselt, loetakse arenduskava täidetuks või osaliselt täidetuks.

15.8 Kui täitmata on jäänud olulisi eesmärke või mitmed eesmärgid on osaliselt täidetud, siis tuleb antud IAK-d analüüsida, muuta, täiendada ja edasi arendada.

15.9 Kui eesmärkide realiseerimise tulemused on positiivsed, loetakse IAK täidetuks.

16. LASTEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

16.1. Hea koostöö lapsevanemaga on aluseks, et aidata kaasa lapse arengule, toetada, abistada ja nõustada peret lapse kasvatamisel ja arendamisel. Ennekõike vastutab perekond lapse kasvamise ja arenemise eest, seejärel lasteaia töötajad, austades perekonna kasvatuspõhimõtteid. Lasteaed on koduse kasvatus toetaja ja edasiarendaja ning tema töö edukus sõltub paljuski sellest, milline on lapsevanemate ja lasteaia õpetajate vastastikune üksteise mõistmine ja usaldus. Koostöö lapsevanematega eeldab partnerlussuhete loomist. Nii pedagoogid kui vanemad vastutavad vastastikuste suhete arendamise eest. Suhtlemine, lugupidamine, lapse huvide ja erinevustega arvestamine paneb aluse headele suhetele.

16.2 Esimese sammu koostöö loomiseks astub õpetaja.

16.3. Koostöös lapsevanematega arutatakse läbi nii lasteaia kui rühma õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ja põhimõtted. Iga aasta septembris kooskõlastatakse vanemate ja õpetajate ootused ning eesmärgid läbi rühma tegevuskava.

16.4. Lapsevanematega suhtlemise võimalused:

- operatiivne infovahetus lapse tuleku ja lahkumise ajal;
- rühma teadetetahvel, rühma telefon;
- lasteaia veebileht;
- e-lasteaed: ELIIS
- lastevanematega kohtumine kindlaksmääratud ajal;
- lapse arenguvestlus;
- lastevanemate osalemine lasteaia- ja rühmaüritustel;

- lastevanemate koosolekud sügisel ja kevadel.

16.5 Millist koostööd ootame meie vanematelt?

- oodatud on vanemate aktiivne kaasalöömine õppe- ja kasvatusprotsessis (vanemate poolt organiseeritavad üritused ja õppekäigud, teemat toetavad materjalid jne);
- lapsevanema valmidus huvituda lasteasutuse õppekava ja rühma tegevuskavast (kättesaadav ELIIS keskkonnas) ning tagasiside andmine.
- lastevanemate avatus ja heaolutunne lasteaia, sh ühisüritused, koosolekud, huvitegevused jne.

16.6 Lapsevanemal on õigus nõustamisele õppe- ja kasvatustöö küsimustes (edaspidi **pedagoogiline nõustamine**). Nõustamine võib toimuda lühiajaliselt kas lapse lasteaeda tulekul või õhtul lahkumisel. Vajadusel lepib lapsevanem pedagoogiliseks nõustamiseks eraldi aja kokku kas lasteaiaõpetajate või teiste spetsialistidega.

- Pedagoogilist nõustamist teostavad lisaks lasteaiaõpetajatele vajadusel ka logopeed, direktor, õppealajuhataja.
- Pedagoogiline nõustamine on aktiivne koostöö protsess lapsevanemaga tekkinud küsimustele parimate vastuste/lahenduste leidmiseks ja/või ühiste ootuste selgitamiseks.

Nõustaja roll on ennekõike toetada ja kuulata, mitte nõu anda ja kõneleda. Lahenduse pakub nõustatav ise. Lasteaiaõpetaja on professionaal arengu ja kasvatustöö küsimustes, vanem lapse osas.

16.7 Nõustamise põhiprintsiibid:

- Nõustaja toetub oma erialastele teadmistele, praktikale ja elukogemusele.
- Nõustaja loobub moraalilugeja ja õpetaja rollist ning taotleb nõustatavaga usalduslikku koostööd.
- Nõustaja aktsepteerib nõustatava isiksust ja tema õigust tõstatada teatud küsimusi ja teisi vältida.
- Nõustatav peaks valmis olema avameelseks kõnelemiseks.
- Eluliste otsuste tegemine jäetakse täielikult lapsevanema hooleks. Otsesed nõudlikud soovitusel ei ole kooskõlas nõustamise eetikaga.
- Keskendutakse nõustatava probleemi lahendamisele, nõustatavat suunatakse oma probleemi adekvaatsemalt püstitama, mitmekülgsemalt lahti mõtestama ja lahendusi otsima.
- Nõustaja arvestab laiemat taustsüsteemiga.
- Hingelise tasakaalu ja meelerahu taastamine on oluline nii probleemi lahendamise eeldusena kui ka terapeutilise eesmärgina.
- Oluline on arvestada vahetu nõustamissituatsiooniga.

16.8 Lapsevanematel on õigus olla kindel, et igasugune isiklik info, mida nad on avaldanud kas suuliselt või kirjalikult on konfidentsiaalne.

16.9 Õppeaasta algul valivad iga rühma lapsevanemad ühe liikme ja asendusliikme lasteaia hoolekogsusse. Hoolekogu koosolekud toimuvad vastavalt hoolekogu tööplaanile.

16.10 Lapsevanemaid kaasatakse läbi hoolekogu lasteaia arengu- ja õppekava kujundamisse ning arendustegevusse. Viiakse süsteemselt läbi lastevanemate rahulolu uuringuid.

17. LASTEAIA ÕPPEKAVA RAKENDAMINE JA ARENDAMINE

17.1 Õppekava rakendamise analüüsimine ja arendamine on pidev protsess. Selleks tuleb sisehindamise käigus süstemaatiliselt hinnata õppekava rakendumist ning lähtuvalt rakendamise analüüsist arendada ja täiendada õppekava. Olulisel kohal on pedagoogide vaheline koostöö.

17.2 Lasteaia õppekava rakendamist analüüsitakse üks kord aastas – mais, juunis.

17.3 Rühma tegevuskava rakendamist analüüsitakse üks kord aastas (mai-juuni) vastavalt sisehindamise plaanile.

16.4 Lähtuvalt õppekava rakendamise analüüsist koostatakse lasteaia õppekava arendustöö plaan (mai-juuni). Õppekava arendamiseks moodustatakse töörühmad. Töörühmad esitavad õppekava muudatused ja täiendused vastavalt õppekava arendustöö plaanis esitatud tähtajale.

17. LASTEAIA ÕPPEKAVA MUUTMISE KORD

17.1 Lasteaia õppekava muudatused kooskõlastatakse pedagoogilise nõukogu ja hoolekoguga .

17.2 Lasteaia õppekava kinnitatakse direktori käskkirjaga.

ÕPPEKAVA LISAD

Lisa 1 Lasteaed Meelespea väärtused

Lisa 2 Lasteaia ürituste plaan

Lisa 3 Õpetaja enesehindamise vorm

Lisa 4 Koolivalmiduskaart

Lisa 5 Muusika valdkonnakava

Lisa 6 Liikumise valdkonnakava

KOOSTÖÖ

EESMÄRK MILLE KAUDU HINDAME?	LÄBI MILLE? KUIDAS SEDA ARENDAME?	KAS JA MIDA MINA SELLE ARENDAMISE JAOKS TEEN?
<p>Lapse seisukohalt</p> <p>Lapsel on kujunenud koostööoskused - läbi üksteisega suhtlemise, arvestamise, abistamise, teineteiste motiveerimise ja inspireerimise. Koostöö oskuse arendamisel on suur roll laste vabamängul, kuna selle käigus õpivad lapsed kõige paremini konflikte lahendama, enda emotsioonidega toime tulema ning oma otsuseid juhtima.</p> <p>Tulemust hindan läbi vaatluse - analüüsi, testimise, intervjuu, aktiivõppe (rühmatööd, erinevad meetodid, võtted koostöömängudeks)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turvalise keskkonna loomine - Õpetajad loovad rühmas turvalise keskkonna, kus üksteisega arvestatakse - seda ning kõiki eelnevaid tegevusi toetab KVL (Kiusamisest Vaba) metoodika, mida kasutavad kõik lasteaia rühmad. • Eeskuju - Täiskasvanud on oma käitumisega lastele eeskujuks. Eneseteenindamise oskuse kujundamine üksteise märkamise ja abistamise kaudu. • Õppe kavandamine mitmekesiselt - Õpetajad planeerivad lastele nii õppemänge kui ka vabamängu aega, samuti viiakse läbi ühiseid mänge, kus on paika pandud reeglid. Õppe kavandamisel arvestatakse, et lapsed saaksid 	<ul style="list-style-type: none"> • Turvalise keskkonna loon läbi erinevate mänguliste tegevuste ning suhtluse ja usalduse tekitamisega. • Näitan eeskuju tehes lastega koostööd ja koheldes neid võrdselt (et ei tekiks kellelgi ebavõrdsuse tunnet ja sellest tingitud vastupanu). Tunnustan lapse isikupärasust, julgustan olema iseseisev, omanäoline,eriline. • Planeerin oma rühma tegevuskavasse erinevaid tegevusi, mis sisaldab endas koostöö tegemist nii lastel omavahel kui lastel õpetajatega. Lasen lastel olla rohkem iseseisev ning sekkun võimalikult vähe, lastes neil endil areneda.

PS

Koostöö laiemas mõttes (rühmade ja lasteaedade laste vahel)

teha peale individuaalse töö ka rühmatöid ning samuti planeeritakse ka rühma tegevuskavasse erinevaid õppekäike. Nii õppetöös kui ka vabategevustes toetavad õpetajad laste algatusi, andes neile sellega suuremat vastutust.

- **Turvalise keskkonna loon läbi isikliku eeskuju... olen salliv ja püüan vältida subjektiivsust** (ükskõik, mis kujul või mille osas). Töötan põhimõtete järgi „ennekõike püüan mõista, mitte hukka mõista“ ning „ära kritiseeri, juhenda ja õpeta!“. Sama põhimõtet proovin ka lasteni viia ja suunata neid selle järgi kaaslastega suhtlema.
- Kehtestan tegevuses/mängus reeglid ja järgin neid, kuid enne tegevuse algust tutvustan neid lastele ning arutleme teemal „miks...?“ reeglite teadmine annab lapsele turvatunde – ta teab, mis on aktsepteeritav ja mis mitte, miks see nii on ja mis juhtub, kui reegleid rikkuda.
- Planeerin oma tegevuskavasse erinevaid (laste omaloomingulisi) koostöömänge (nii paaris- harjutusena kui ka grupitegevusena). Suunan ja julgustan lapsi võtma mängujuhi rolli nii reeglite kehtestajana kui ka probleemide lahendajana ja kogu tegevuse eest vastutajana.
- **“Karude koosolek“ – väärtuskasvatuse põhimõtete ja (kiusamist ennetava) käitumiskultuuri õpetamine. Jätkuvalt teha ka**

			<p>ennetavat tööd CAP vallas!</p> <ul style="list-style-type: none"> • Näitan eeskuju olles aktiivne tegutseja, märkaja ja teiste kolleegidega arvestav õpetaja. Eneseteenindusoskuste kujundamine – igapäevaelus vajaminevate oskuste õpetamine (nt laua katmine, ise toidu võtmine jne). • Planeerin oma rühma tegevuskavasse erinevaid rollimänge ja loovülesandeid. Lisaks tegevustesse põimida rohkem grupitöid, mille tulemusena õpivad lapsed teist last kuulama, arvestama ja kokkuleppeid sõlmima. Tähtsal kohal on individuaalne töö õhtusel või hommikupoolsel ajal. Laste lastel rohkem esitada teemakohaseid, huvitavaid küsimusi (nt loodusõpetuses-koduloos) – Miks-küsimused/ lisaküsimused ärgitavad last aktiivsemalt kaasa mõtlema ja rohkem teadmisi saama ümbritseva kohta.
Lapsev	<p>Lapsevanemad on koostöövalmid. Peame oluliseks koostööd lapsevanematega läbi pideva</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Usalduse loomine - Õpetajad korraldavad koosviibimisi, kus lapsevanemad saavad tutvuda nii õpetajate kui ka teiste 	<ul style="list-style-type: none"> • Suunan vanemaid tegema koostööd, näidates enda poolt välja soovi teha nendega seda ise. • Annan lapsevanematele võimaluse osaleda

infovahetuse, kaasa mõtlemise ja koostegutsemise ühisüritustel, koosolekutel või õppe- ja kasvatustegevuse protsessis, seda läbi usaldusliku, üksteist austava suhtluse.

Tulemust hindan

- läbi lapsevanemate osaluse, omaalgatuse, julguse võtta vastutust ühistegevustes, pereüritustes. Vanem kui õpetaja partner.
- Lapsevanema tagasiside (küsitlused), vestlused, lapse arenguvestlused

lapsevanematega (mänguõhtud, tähtpäevad jms). Õpetajatel ja lapsevanematel on võimalus igapäevaselt suhelda (hommikul või õhtul, kokkuleppel vestlused ka lõuna- ajal), tagasisidestada lapse arengut, päeval juhtunut, vahetada kogemusi või küsida nõu. Samuti võimaldavad õpetajad lapsevanematel tulla rühma külle ja vaadelda õppetegevusi (või neid ise läbi viia), valminud meisterdusi kokkulepitud aegadel (avatud uste päevadel, mängu-õhtutel vms).

- **Kokkulepped** - õppeaasta alguses teevad õpetajad koostöös lapsevanematega (arvestades LA kodukorda), mida arvestavad mõlemad osapooled ülejäänud õppeaasta (suhtlemine, infovahetus, üritused jms).
- **Osalus** - Õpetajad pakuvad ka lapsevanematele võimalust osaleda nii õppeprotsessis (planeerimises, eesmärgistamises, õppeprotsessis endis, vastutuse võtmises) kui ka ühisüritustes.

samuti hommikuringi tegevustes (läbiviijana).

- Hoian lapsevanemaid jooksvalt kursis rühma tegemistega. Annan lapsevanematele (läbi rühmaõpetaja) tagasisidet nende laste arengust liikumistegevuses... vajadusel annan nõu konsulteerida perearsti ja/või füsioterapeudiga, soovitan lapsel liituda mõne erialatreeninguga jne.
- Julgustan vanemaid osalema õppeprotsessis (näit. uisutamise ja suusatamise algõpetuse tunnid)
- **Mängu-, meisterdusõhtute pidamine koos vanematega. Nt ametite tutvustamisel kutsuda külle oma rühma lastevanemaid enda ametit tutvustama. Lisaks võimalusel töövahendite näitamine lastele. Vanemate kaasamine nt rühmasiseste pidude organiseerimisel, läbimõttlemisel.**
- **Sügisene lastevanemate koosolek – vanemate arvamuste kuulamine, ühisosa leidmine, reeglite/kokkulepete sõlmimine/protokollimine.**

- Kevadine lastevanemate koosolek – õpetajana annan võimaluse vanematel kaasarääkida/kaasa tegutseda erinevate ürituste planeerimise/ läbiviimisel. Infokoosolekute pidamine vastavalt vajadusele – nt KVL metoodika tutvustamine vanematele ja rakendamisevõimalused. Lisaks teha ka grupitöö väärtuste lahti mõtestamiseks. Ühisosa leidmine.
- Õigeaegse ja konkreetse info edastamine õpetaja abile. Õpetaja abi parem kaasamine rühma igapäevaellu kuuluvate õppe- ja kasvatustöö alaste teemade arutlemisse ja lahenduste otsimisse. Julgustada rohkem kaasa rääkima ja tegutsema!
- Jätkata avatud tegevuste tegemist. Parim viis kuidas teineteiselt õppida. Rikastada ka seeläbi nt KVL metoodikat viljelevate õpetajate praktilist pagasit.
- Eliise rakendamisega seotud põhitõdede kordamine ja praktiseerimine. Süsteemi parem mõistmine läbi igapäevase kasutamise.

Kolleegeide vahel on toimiv koostöö
 - läbi usaldusliku, ausa, positiivse, üksteist austava, viisaka suhtlemise, nii rühmavälistes ettevõtmistes kui ka ürituste ja projektide raames, kus selge orientatsioon ja läbimõeldud tegevuskäik viib meid üheskoos sihile.

Tulemust hindan:

- osalusaktiivsus - tahe kaasa mõelda,
- tähelepanelikkus, avatus, viisakus suhtluses
- abivalmidus, vastutulek (võimalusel) kolleegi asendamisel
- julgus sekkuda, avaldada arvamust

- **Õpetaja abide kaasamine** - Kolleegeide vahelise koostöö parendamiseks ja ühtsuse loomiseks kaasame õppetöösse (ka planeerimisse), koolitustesse, koosolekutesse ja otsuste vastuvõtmisesse ka õpetaja abid.
- **Ühisüritused** - Õppeaastas toimub vähemalt üks ühisüritus, kus antakse võimalus kogu personalile osaleda planeerimises, korraldamises kui ka läbiviimises – sellele eelnevad koosolekud, kus kogu kollektiiv saab arvamust avaldada ja lähtuvalt initsiatiivist tegutseda.
- **Probleemide lahendamine** - korral kutsume kokku (kogu/osa) kollektiivi, küsime nõu, pakume üksteisele tuge läbi kogemuste vahetuse, arutame probleemid läbi ning leiame koos lahendused, arvestades sealjuures üksteisega. Kasutame LP-mudelit, ümarlaudu, pedagoogilist nõukogu ja muud.
- **Huvitegevused** - Avardame üksteise silmaringi läbi meeskondade tegevuse vaatluse, andes üksteisele konstruktiiivset tagasisidet. Ühtsema

Igapäevase kasutamise kaudu süsteemis olevate parimate lahenduste leidmine kodu ja lasteaia vahelise töö parendamiseks.

-
- Proovin leida aega, et suhelda rohkem kolleegeidega ning võimaluse korral teha rühmadevahelist koostööd (nõuab õpetajate omavahelist koostööd).
- Proovin olla ise algatuslikum ning välja tulla erinevate ideedega, kuhu oma kolleege kaasa kutsuda.
- Tunnen aktiivselt huvi oma kolleegeide tegemiste kohta
- Laste füüsilise arengu jälgimisel/hindamisel kaasan (so. arutan, küsin nõu, otsin lahendusi) rühmaõpetajaid ja õpetaja abid ning tugispetsialiste (logopeed, psühholoog).
- Olenevalt ülemajalise ühisürituse teemaatikast ja vormist on tihedam koostöö, lisaks rühmameeskonnale, ka muusikaõpetaja ja juhtkonnaga.
- Õigeaegse ja konkreetse info edastamine õpetaja abile. Õpetaja abi parem kaasamine rühma igapäevaellu kuuluvate õppe- ja kasvatustöö alaste teemade arutlemisse ja

		<p>meeskonna loomisele aitab kaasa õpigrupp, mis hakkab tegutsema alates septembrikuust. Huvitegevused. Avatud tegevused.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eliisi rakendamine (alates oktoobrist), infovahetuseks on loodud ka töötajate ühine facebooki grupp. 	<p>lahenduste otsimisse. Julgustada rohkem kaasa rääkima ja tegutsema!</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jätkata avatud tegevuste tegemist. Parim viis kuidas teineteiselt õppida. Rikastada ka seeläbi nt KVL metoodikat viljelevate õpetajate praktilist pagasit. • Eliise rakendamisega seotud põhitõdede kordamine ja praktiseerimine. Süsteemi parem mõistmine läbi igapäevase kasutamise. Igapäevase kasutamise kaudu süsteemis olevate parimate lahenduste leidmine kodu ja lasteaia vahelise töö parendamiseks.
--	--	---	--

LOOVUS

EESMÄRK MILLE KAUDU HINDAME ?	LÄBI MILLE? KUIDAS SEDA ARENDAME?	KAS JA MIDA MINA SELLE ARENDAMISE JAOKS TEEN?
<p>Laps</p> <p>Lapsed on loovad</p> <p>- läbi teadlikult vaba mängu võimaldamise – vajadusel mängu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turvalise keskkonna loomine - Lastes loovuse arendamiseks tuleb õpetajatel esmalt luua rühmas emotsionaalselt turvaline keskkond ning 	<ul style="list-style-type: none"> • Loon võimalused lastel avardada oma loovust läbi erinevate tegevuste. Rühmas kasutada rohkem naturaalseid ja – igapäevavahendeid (päris)

algatades ja seda toetades, mänguoskusi arendades. Samuti anname lastele valikuvabadust (kui ka vastutust) ka õpetegevustes, lubades neil uurida, avastada, katsetada ning kaasame neid ka õppeplaneerimise protsessi.

- arenevad mõtlemisoskused

Tulemust hindame läbi vaatluse ja vestluse

- laps kasutab loovust vabamängus, kunstitegevustes

lastes kujundada positiivne enesehinnang, et laps julgeks loov olla. Samuti on õpetaja ülesandeks luua kõik muud vajalikud tingimused vahendite näol (nii rühmas kui ka õuealal).

- **Eeskuju** - Õpetajad peavad ka ise lastele eeskujuks olema, nimelt ka endas loovust arendama ning pakkuma lastele võimalikult mitmekesist õppetööd (individuaalne/grupi/ühistöö, erinevad tehnikad, meetodid, teemad).
- **Laste huvidega arvestamine** õppetöö planeerimisel ja tegutsemisel.
- **Vaba mäng** - Fantaasia arendamiseks annavad õpetajad lastele igapäevaselt vabamänguks aega, pakuvad käelistes tegevustes vabadust (vahendite, meetodite näol), korraldavad koostöös laste ja vanematega teemapäevi (nt. kostüümpäevi) ning annavad võimaluse lastel teha improvisatsioonilisi näidendeid.
- **Töökasvatus** – Jõukohased ja praktilised igapäevatoimingud toas ja õues (aiakastide hooldamine, taimekasvatus, aiatööd)
- **Osalemine erinevatel näitustel/konkursidel** - Samuti pakuvad õpetajad lastele näitustel, konkursidel, ekskursioonidel osalemist, mis avardab nii laste silmaringi kui aitab kaasa ka

- Annan lastele rohkem vabadust ise otsustada, mida nad teha tahavad. Vabadus kunstitegevustes – teema anda ette (leppida kokku), protsess lapse poolt. Toetan lapse mõtlemisoskuste arengut läbi vestluste-arutluste, filosoferimise.
- Ei suuna kogu aeg lapsi tegevustesse, vaid lasen neil ise endale tegevus leida (lapsel võibki vahepeal igav olla – nii pidavatki loovus tekkima). Vähendada mänguasjade valikut, vahetada 2-4 nädala tagant, 1 päev nädalas mänguasjapäev, loovmäng täiskasvanu juuresolekul. Kavandada rohkem aega vabamänguks iga päev.
- Tutvustan lastele erinevaid materjale ja tegevusi, mis võiksid neile huvi pakkuda. Arendan enese loovust näiteks kolleegidelt õppides.
- Julgustan oma arvamuse avaldamist (ja selle põhjendamist), mis on baasiks julgusele olla loov ja omanäoline.
- Kasutan tegevuses laste omaloomingulisi mängu/võistlusi/harjutusi, tutvustan erinevaid spordivahendeid ning innustan lapsi neid kasutama (ka ebatraditsioonilisel viisil).
- Pakun tegevustes valikuvariante, varieerin tegevusi/vahendeid.
- Mänguplatsi hooldamine laste poolt, iga-aastane

loovuse arengule.

- Huviringid – Lastele on võimaldatud lasteaia käia ka erinevates huviringides.

Meelespea kalendri koostamine laste töödest.

- Korraldan tegevust nii, et lisaks lapse arvamuse ja soovide küsimisele oleks neid võimalik ka reaalselt täita/tegevuses rakendada.
- Rõhutan, et eksimine on osa õppimisest ja uue omandamisest ning julgustan neid ka proovimisel eksima ja hiljem arutlema, miks nii läks või mida teisiti teha. „*Ainult julged julgevad eksida ja eriti julged tunnistavad oma vigu*“
- Tuletan meelde, et loovusvabadus ja otsustusõigus tähendab ka vastutust.
- **Laste lapsel loovalt läheneda nt kunstitöodes kasutatavate vahendite valiku tegemisel ja kasutamisel. Tagada lapsel eduelamus, eksimisel aidata otsid lahendusi.**
- Õppetöös kasutada/ katsetada erinevaid materjale, tehnikaid.
- Õppetöö planeerimisel võimalusel arvestada laste poolt väljapakutud ettepanekute ja huvidega.
- Võimalusel anda lastele rohkem vaba mänguaega.
- Jõukohaste ülesannete väljaselgitamine, planeerimine vastavalt lapsele. Nt koostada graafik – millal lapsed hooldavad aiakaste – reedel on Siniliblikate rühma lastel aiapäevad.

			<ul style="list-style-type: none"> • Huviringides käivate laste töö koordineerimine juhtkonnaga (nt laste viimine ja toomine ringidest), kooskõlastamine juhtkonnaga. Vanematega kokkulepete sõlmimine.
Lapsevanema seisukohalt	<p>Lapsevanemad on teadlikud loovuse olulisusest lapse arengus, oskab lahti mõtestada loovuse mõiste</p> <p>- (mõju lapse arengule) ning selle toetamist ka kodus, heade praktikate levitamist ning loovalt kaasa mõtlemist õppe planeerimises.</p> <p>Tulemust hindan:</p> <p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaasamine - Lapsevanemates soovime loovust arendada läbi nende kaasamise õppeplaneerimisse (ideede vahetus), õppetevustesse, ekskursioonidele, mänguõhtutele/hommikutele, kodus loodu jagamise. kostüümipäevad, ühisüritused, näitused, kus laps peab midagi meisterdama jne. Samuti ootame lapsevanematelt loovuse toetamist ka kodus – lapsevanemate kogemuste jagamine ka lasteaias. 	<ul style="list-style-type: none"> • Võimalus anda lapsevanematele osaleda rühma tegevustes. Mõnda ise läbi viia. • Ürituste läbiviimisel anda lapsevanematele võimalus osaleda ideede pakkumisel. • Aegajalt anda lapsevanematele nõ kodutöö, midagi koos lastega kodus teha (näiteks nunnunäitus lasteaeda vms). • Lapsevanem viib õppeaastas läbi lastega 1 tegevuse (lähtuvalt ametist, huvidest). • Lastevanemate kaasamine õppekäikudesse/ekskursioonidesse. • Erinevate loovate tegevuste (nt kunsti ja looduse vallas – õues joonistamine, loodusvaatlused jalutamisel) võimaluste välja toomine ja „väljaspool kasti“ mõtlemise suunamine õpetajatele/tugispetsialistidele.
Kollee	<p>Kogu personal läheneb oma tööle loovalt</p> <p>- julgustame üksteist katsetama uusi asju, jagame üksteisega huvitavaid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turvalise keskkonna loomine - Kolleegide loovuse arendamise seisukohalt tuleb samuti luua turvaline ning usaldusväärne keskkond, kus kõik õpetajad julgevad avaldada nii oma 	<ul style="list-style-type: none"> • Võiksin kokku kutsuda õpiringi parimate praktikate jagamiseks, kus võiks käsitledagi eraldi loovuse teemat. See on ühes nii koostöö kui loovus. Tihtipeale mitu pead teevad paremat tööd kui üks.

praktilisi kogemusi. Kui õpetajad lähenevad õppeplaneerimisse loovalt, tekib lastel õppimise vastu huvi ning motivatsioon, mis on meie jaoks samuti ääretult oluline. Samuti soovime olla loovad oma asutuse ühisüritustes, et pakkuda lastele ja õpetajatele võimalikult erinevaid kogemusi.

Tulemust hindan:

-

arvamust kui ka tunnustust ning olla avatud ja paindliku meelega (loovate ideedega).

- **Avatud õppetegevused** - Loovuse arendamiseks teeme igal aastal **avatud õppetegevusi**, kus kolleegid näevad, mida teised õpetajad oma rühmas teevad (ideede kogumine, teadmiste/oskuste jagamine).
- **Osavõtt konkursidel/näitustel** - Samuti arendame loovust erinevatel näitustelt/konkursidelt osavõttes (ja suunates üksteist osavõtma), ning tegeleme ühistel üritustel, väljasõitudel loovmängu/mõtlemisega.
- **Huviringid** - Õpetajatele on majas pakutud välja erinevad loovust toetavad huviringid: aiandus, käsitöö, arendusmeeskonnad.

- Olen meeskonnaliige lastaia ühisürituste planeerimisel, julgen pakkuda ideid ja olen valmis võtma vastutust mingi tegevusloigu läbiviimisel.
- õpiringis osalemine vastavalt huvile, igast rühmast vähemalt 1 liige osaleb, korraldab.
- Vajadusel avaldan oma arvamust erinevate õppe- ja kasvatustegevustes.
- Katsetada erinevaid mõtteid ning leida nendest parim – nt interaktiivsete seinte kasutamine (Learingapps, Padlet, Doodle jne), meediakasvatus.
- Avatud tegevused peavad jätkuma – tegevus võiks olla läbiviidud kas õuetegevusena või rühmategevusena. Saame kolleegidelt häid ideid ning lisaks ka konstruktiivset kriitikat (nägema oma tegevust teise vaatenurga alt).
- Ühine väljasõit kolleegidega looduskaunisse kohta - lõõgastus ja lisaks praktiline väljund õpetaja töö/mõttemaailma rikastamiseks nt kunsti vallas, käsitöö, aianduse jne vallas. Variant I - Üks sõit I poolaastal, teine sõit II poolaastal. Variant II – üks kevadine väljasõit õppeaasta lõpetamise puhul.
- Edaspidi osaleda erinevate huviringides ja juhtida KVL metoodika töögrupi ka järgmisel õppeaastal.
- Kolleegide seisukohalt saab asju muuta ainult siis,

kui inimene seda ise tahab. See huvi peab tulema temast endast, tema sisemusest.

HOOLIVUS

EESMÄRK MILLE KAUDU HINDAME?

LÄBI MILLE? KUIDAS SEDA ARENDAME?

KAS JA MIDA MINA SELLE ARENDAMISE JAOKS TEEN?

Lapse seisukohalt

Lapsed on hoolivad

- meie jaoks on oluline, et rühmas olevatel lastel tekiks üksteise vastu usaldus, et nad märkaksid ning vajadusel aitaksid üksteist, oleksid empaatiavõimelised ja vastutulelikud, väärtustades seejuures nii teisi kui ka iseend. Samuti on meie jaoks oluline hoolivus meie endi tervise ja ka meid ümbritseva looduskeskkonna vastu.

Tulemust hindame laste tegevuse vaatluse ja vestluste kaudu

- laps aitab sõbral mänguasju koristada, tuleb õpetajale ütleva kui kelli on midagi juhtunud:
- laps annab mänguasjapäeval oma mänguasju ka teistele mängimiseks
- loodusest hoolides me koos loome hoolivat suhtumist üksteisesse ja

- **Turvalise keskkonna loomine** - Hoolivuse arendamiseks peavad õpetajad esmalt looma turvalise ning usaldusväärse keskkonna rühmas ning
- **Eeskuju** - õpetaja peab olema koguaeg oma käitumisega eeskujuks lastele: märkama, abistama, arvestama erinevustega, vajadusel sekkuma ning tuleb lugupidada nii lastest kui oma meeskonnakaaslastest.
- **KVL meetodika** - Õpetajad arendavad lastes hoolivust suunates lapsed tegema kõike eelnevalt mainitud ning harjutada sisse tunnetest rääkimise kaaslastega - seda harjutatakse läbi KVL-meetodika ja Mina-sõnumi, mis peaks lastest arendama lisaks muule ka empaatiavõimet.
- **Loodushoid** - Samuti arendame me lastes hoolivust ümbritseva keskkonna vastu läbi õuekeskkonna koristamise ja hooldamise ning

- Süvendada oma rühmas KVL meetodikat. Teha rohkem tegevusi Sõber Karuga.
- Igapäevaselt panna veelgi rohkem rühma toimima omavahel kui tiimi, kus hoolitakse üksteisest.
- Olla ise eeskujuks läbi hoolivuse ja positiivsuse laste suunas.
- Ei tolereeri kiusamist üheski vormis (ükskõik kas lapse või täiskasvanu/kolleegi poolt) ja reageerin kiusavale käitumisele.
- Julgustan oma tunnetest/murest rääkima ja, vajadusel, abi küsima, sest „keegi ei saa aidata, kui ei tea, et abi on vaja“.
- Leian, et teadlik ja sihilik kiusamine on karistatav (põhimõttel „tegu-tagajärg“).
- Julgustan kaaslasti märkama ja vajadusel abi või lohutust pakkuma (pai tegema, kallistama, kiusule vastu astuma, nõrgemaid kaitsma)
- Rõhutan, et laps peab tohtima ja julgema olla

ümbritsevasse;

- ei murra oksa ja taimi, ei kiusa loomi, ei narri teisi. Näiteks Paju küsis luba puu käest enne lehe võtmist.
- Väärtustab oma peret
- märkab ja tunnustab teist last
- oskab prügi sorteerida

prügi sorteerimise.

kurb, küsida abi, nutta... need pole nõrkuse tunnused!!!

- **Regulaarselt vaatama üle rühmas olevate interjööri vastavuse lapse arengu suhtes (riskianalüüs nii rühma kui ka õueala kohta).**
- **Vajadusel oma käitumise korrigeerimine. Eksimise korral tunnistada om tehtud vigu ning leida lahendusi probleemi parandamiseks.**
- **Rühmasiseselt hakata pidama regulaarselt “Karude koosolekuid” igal reedel mitte enam kolmapäeval – sellisel juhul saavad mõlemad rühmaõpetajad läbiviia ja planeerida meetodikast tulenevaid teemasid.**
- **Rohkem tegema õuetegevusi-kunstitegevused, loodusvaatlused, loodusvaatluste dokumenteerimine koos lastega. Nt jalutuskäikudel saab iga laps ise jäädvustada oma huvitava leiu ehk teha objektist pilti. Iga kuu lõpus valib välja iga laps oma huvitavaima leiu pildi, mis riputatakse koos põhjendusega koridoris oleva “Loodusvaatluse” seina peale. Lisaks käsitleda erinevaid loodushoiuga seonduvaid teemasid aastaringelt.**

Lapsevanemad on hoolivad

- Lapsevanematelt ootame samuti üksteise märkamist, vajadusel abistamist, vastutulelikkust ning kindlasti ka teineteisega arvestamist (nii lapsevanemad lastega, lapsevanemad lapsevanematega kui ka lapsevanemad õpetajatega ja vastupidi), et meie vaimne keskkond oleks turvaline, usaldusväärne ja positiivne.

Tulemust hindame lapsevanemate suhtumise, käitumise, osaluse kaudu

- suhtumine (osalus, aktiivsus) ühisüritustesse – lapsevanemate koosolekud, ühised tähtpäevad, sh perepäev
 -viisakus suhtlemisel nii töötajate kui teiste lapsevanematega,
 Osalemine lasteaia õppeprotsessis – elukutse tutvustamine, kultuuri eripära tutvustamine, tegevuse läbiviimine lastega
 - abipakkumine tööks õuealal, rühmas
 - rühma tegevuse märkamine – tagasisidestamine, tänamine peale õnnestunud üritust, tegevust, õpetaja tunnustamine, äramärkimine juhtkonnale

- **Turvalise keskkonna loomine** - Lapsevanemates hoolivuse arendamiseks peame samuti looma usaldusväärse ja turvalise keskkonna, mis põhineb pideval suhtlusel, üksteise märkamise, hoolimise, lugupidamise, empaatilisuse, eetilistest normidest kinnipidamise ja üksteise tunnustamisel.
- **Ühisüritustel osalemine** - Hoolivust saavad lapsevanemad üles näidata erinevatel lasteaia ühisüritustel, talgutel osaledes, rühma päevakava ja kodukorra arvestamise ja täitmisega.
- **Erinevate kultuuridega arvestamine** – erinevast kultuurikeskkonnast pere traditsioonidega arvestamine.

- Näidata lapsevanemale välja, et tõesti hoolin lapsest – küsides, kuidas laps end kodus tunneb, mida lasteaiast arvab jne.
- Lasen lapsevanematel osaliselt osaleda rühma otsuste tegemisel (millal mõni üritus toimub, mis võiks olla sisuks, asukohaks, jne).
- Ei tolereeri eelarvamusi (stiilis „vaata, kes ta vanemad on!“, „vaata, kellena ta töötab!“ jne) ja sellest tulenevat suhtumist - sellisele hoiakule reageerin kui kiusule. Vanemate mineviku patte ei tohi nuhelda lastele! Järgin põhimõtet, et inimestele peab andma võimaluse muutuda ja vigadest õppida (küll aga mitte lõputult).
- Lastevanemate koosolek – usaldusväärse ja turvalise keskkonna loomine – rühmas põhinevate väärtuste lahti seletamine, vanemate poolt esitatud väärtuste kuulamine, ühisosa leidmine. Rühmasisest väärtuste kirjanek ja kujundamine koridori seinale.
- Võimalusel arvestada rühmasisestel ja lasteaiasisestel üritustel erinevast kultuurikeskkonnast pere tavadega. Vajadusel nõustada ja pakkuda peredele alternatiivseid lahendusi.

	<p>- õnnitlemine sünnipäeva, muu tähtpäeva puhul</p>		
Kolleeptide seisukohalt	<p>Kogu tööpere on hooliv</p> <ul style="list-style-type: none"> - märkame üksteise vajadusi, ootusi õigel ajal, aitame teineteist ning arvestame üksteisega igal sammul. Ühtne ja hooliv meeskond paneb aluse kogu vaimsele keskkonnale lasteaias ning see kandub suuresti üle ka lastele. Oleme lastele eeskujuks! <p>Tulemust hindame</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kolleegi tegevuse, tulemuse märkamine, tunnustamine, tänamine huvitava kogemuse eest - märgatakse muudatusi kolleegis (väsimus, kapseldumine, terviseprobleem), arvestatakse vajadustega (muudatused töögraafikus, ärakuulamine) - öeldakse üksteisele TERE! - ei levita kuulujutte teiste kohta, ei halvusta töötajaid ega lapsevanemaid - kollektiivis on lubatud eksimine ja ebaõnnestumine 	<ul style="list-style-type: none"> • Eeskuju, märkamine, arvestamine - Arendades lastes hoolivust peavad õpetajad olema eeskujuks ning ka oma kaaslastest (kolleegidest) hoolima ja seda teeme me läbi üksteise märkamise (huvi tundmise teineteise tööalase käekäigu üle), abistamise, eripärade kui ka mõtetega arvestamise, vastutulelikkuse, koostöö pakkumise ja paindlikkuse (ühisüritustel) ning selle alus on aus, viisakas, avatud, positiivne ja lugupidav suhtlus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Olla edaspidigi võimalusel vastutulelik, pakkuda oma abi ning arvestada teiste inimeste soovidega. Olla sõbralik, salliv, lugupidav, aus ning otsekohene. Vajadusel osata öelda ka "Ei".

